

วิทยานิพนธ์

ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

**STUDY ON AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF
FARMERS IN BANG PHLI DISTRICT,
SAMUT PRAKAN PROVINCE**

นายอำพล เบญจสานต์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

.....
ส่งเสริมการเกษตร

สาขา

.....
ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

ภาควิชา

เรื่อง ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

Study on Agricultural Development of Farmers in Bang Phli District, Samut Prakan
Province

นามผู้วิจัย นายอำพล เบลูจสานต์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(รองศาสตราจารย์วัฒนา สวรรยาธิปิติ, วท.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์รัตนวรรณ รุณภัย, วท.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

.....
(รองศาสตราจารย์พิชัย ทองดีเลิศ, ค.ศ.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
.....

.....
(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

Study on Agricultural Development of Farmers in Bang Phli District,
Samut Prakan Province

โดย

นายอำพล เบญจสานต์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2551

อำพล เบนจุกานต์ 2551: ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สาขา
ส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์วัฒนา สวรรยาริปีติ, วท.ม. 96 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและทาง
กายภาพ ของเกษตรกร ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการเกษตร ปัญหาและ
ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน
172 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี จบ
การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน อาชีพหลัก เลี้ยงปลาสด
ส่วนใหญ่มีอาชีพรอง และ เป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 385,183 บาท/ปี
ส่วนรายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ย 268,099 บาท/ปี ส่วนใหญ่กู้ยืมเงิน การถือครองที่ดิน
เกษตรกรเช่าที่ดินผู้อื่น ขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 28 ไร่ มีแรงงานในครัวเรือน
เฉลี่ย 2 คน สภาพดินเหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตร มีปัญหาดินเปรี้ยว น้ำเน่าเสียจาก
โรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรต้องการการพัฒนาทางด้านการเลี้ยงปลาเบญจพันธุ์ และปลาสด
โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ โดยเกษตรกรเห็นด้วยในด้านการผลิต
สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร แต่ไม่
แน่ใจในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และเกษตรกรไม่เห็นด้วยในด้
การส่งเสริมการผลิต และแปรรูปผลผลิต ปัญหาส่วนใหญ่คือ ปัญหาปลาตาย และข้อเสนอแนะ
คือ เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาดูแล

อำพล เบนจุกานต์

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

14 / 5 / 51

Amphon Benchasarn 2008: Study on Agricultural Development of Farmers in Bang Phli District, Samut Prakan Province. Master of Science (Agricultural Extension), Major Field: Agricultural Extension, Department of Agricultural Extension and Communication. Thesis Advisor: Associate Professor Wattana Swanyatiputi, M.S. 96 pages.

The research has objective for studying basic data in social, economics and physical of farmers, studying opinion of farmers towards agriculture development, and all problems with obstacles of farmers in Bang Phli District, Samut Prakarn Province. Total sample size is 172 farmers. The proportional a location sampling technique was applied and all sampling farmers were interviewed. Data were analyzed by percentage, average and Standard deviation.

The results found that most farmers were male with average age of 50 years, graduated fourth grade of education, average numbers per family is 5 persons, all farmers were Sepat Siam farm career. Yearly, average income is 385,183 baht expense at 268,099 baht with mostly have loan, average agriculture land is 28 rai and family laboring approximately in 2 persons. Soil condition in this area was appropriate and suitable for agriculture. Problem were acid soil and water pollution from manufactures. Most of farmers want to get assist and development in Polyculture (fish) and Sepat Siam farm. Most thinking level of farmers were agreed to develop quality and safety products but they were not sure in the sense of potential development, soil and water management. Also, farmers disagreed in support and assist transforming agricultural products. Most problem were dead fishes and suggest will be take care by officers.

Amphon Benchasarn
Student's signature

W. S.
Thesis Advisor's signature

14 / 5 / 08

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์วัฒนา สวรรยาธิปิติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ รัตนาวรรณ รุณภัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.โสภณ ชนะมัย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และ รองศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์ ประธานการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แนวคิดในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้วไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คุณสุทิน อุปกิจ เกษตรอำเภอ คุณกมล ฤทธิเหมาะ นักวิชาการส่งเสริม การเกษตร 6ว และเจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทุกท่านที่ให้ คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณพ่อสันติ และคุณแม่สุภารัตน์ เบญจสานต์ ที่ให้โอกาสมาจนถึงทุกวันนี้ คอยช่วยเหลือ ห่วงใยและให้การสนับสนุนตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณน้องชายคุณอาทร และน้องสาวคุณอลิตา เบญจสานต์ ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา ขอขอบคุณ คุณรวมเกียรติ เจริญรุ่งเรืองกิจ คุณอำนาจ ศรีเทพ คุณปิยะราช จันทราพยอม คุณช่อผกา อินทะเสโน คุณนันท กาญจน์ ชันตยานุกุลกิจ ที่คอยช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอบคุณเพื่อนๆ นิสิต ปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ที่ให้คำปรึกษาและให้ กำลังใจในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้วิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

อำพล เบญจสานต์
มีนาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ความสำคัญของภาคการเกษตร	7
แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร	9
กลยุทธ์ (Strategies) การพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการ	19
การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ	22
สภาพทั่วไปของ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย	38
กรอบแนวคิดการวิจัย	39
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การวัดตัวแปร	43
ขั้นตอนการวิจัย	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	45
ผลการวิจัย	45
ข้อวิจารณ์	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะ	78
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	80
ภาคผนวก	83
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	96

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออก 5 ชนิดที่สำคัญในประเทศ	9
2	ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร	26
3	เนื้อที่เพาะปลูกพืชผักและการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยจำแนกตามชนิดของพืช	27
4	จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกพืชผัก จำแนกเป็นรายอำเภอ	27
5	เนื้อที่เพาะปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นและการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยจำแนกตามชนิดของไม้ผล	28
6	จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น เป็นรายอำเภอ	28
7	จำนวนปศุสัตว์ที่เลี้ยงจำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2548	29
8	พื้นที่ในการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด พ.ศ. 2548	29
9	จำนวนหมู่บ้านในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	30
10	ข้อมูลการเกษตรอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	32
11	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล	41
12	เพศของเกษตรกร	45
13	อายุของเกษตรกร	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ระดับการศึกษาของเกษตรกร	47
15	สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร	47
16	อาชีพหลักของเกษตรกร	48
17	อาชีพรองของเกษตรกร	49
18	การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร	50
19	จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก	50
20	รายได้ของเกษตรกรในภาคการเกษตร	51
21	รายได้ของเกษตรกรนอกภาคการเกษตร	52
22	รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร	53
23	รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร	54
24	แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกร	55
25	กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงิน	55
26	การถือครองที่ดินของเกษตรกร	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	ค่าเช่าที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร	56
28	ขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร	57
29	จำนวนแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกร	58
30	ค่าจ้างแรงงานของเกษตรกร	58
31	สภาพดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกร	59
32	ปัญหาดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร	59
33	แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร	60
34	ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตรของเกษตรกร	60
35	ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร	61
36	ความต้องการรับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร	62
37	การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย	64
38	การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	66
39	การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
40	การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร	70
41	แสดงสรุปความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการเกษตร	71
42	ปัญหาของเกษตรกร	72
43	ข้อเสนอแนะของเกษตรกร	73

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ	23
2	สภาพพื้นที่ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	31
3	กรอบแนวคิดการวิจัย	39

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานสำคัญในการผลิตทางการเกษตร แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่ทำประกอบอาชีพเกษตรกรรมกลับมีฐานะที่ยากจน และมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะในสภาวะปัจจุบันได้มีการพัฒนาในส่วนของภาคอุตสาหกรรม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีการขยายตัวของชุมชนเมืองมากขึ้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้ดีขึ้น แต่ในทางกลับกัน การพัฒนาต่างๆเหล่านี้ ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้วยเช่นกัน เช่น มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร ทำให้รูปแบบของการทำการเกษตรได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประกอบกับมีการเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติบ่อยครั้ง และเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในหลายๆด้าน นับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญของเกษตรกรที่ต้องมีการแก้ไข

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบกับปัญหาจากการขยายตัวจากชุมชนเมืองเป็นจังหวัดที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานครที่รวดเร็วมากแต่เดิมชาวจังหวัดสมุทรปราการมีอาชีพหลัก คือ ทำนา, ทำไร่, ทำป่าจาก, ทำฟืน, เสาถ่าน และอาชีพประมง แต่เมื่อพื้นที่ประสบกับปัญหา ทำให้มีศักยภาพทางพื้นที่ในการทำการเกษตรลดน้อยลง ที่จะทำการเกษตรจนทำให้ต้องเลิกอาชีพเดิมที่เคยทำการเกษตรไป บวกกับราคาของที่ดินมีราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิมมาก ทำให้เป็นสิ่งจูงใจในการตัดสินใจที่จะขายที่ดินที่เคยใช้ในการทำการเกษตร ให้กลายเป็นส่วนของอุตสาหกรรม ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนมาก เหลือพื้นที่ที่จะใช้ในการทำการเกษตรน้อยมาก (สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ, 2548)

ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรปราการ ได้ขยายตัวในด้านต่างๆ โดยเฉพาะมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ส่วนหนึ่งมาจากพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่ได้ผล จึงทำให้เจ้าของที่ดินต้องขายที่ดินตัวเองไป ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชากร ในพื้นที่

ที่ต้องหันหน้าเข้าใช้แรงงานในการหาเงินในสังคมเมือง จนทำให้จังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนประชากรผู้ย้ายถิ่นเข้า – ออกในจังหวัดเป็นจำนวนมาก และต้องเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมบ้างส่วนหนึ่ง จากสภาพของพื้นที่ที่อยู่ติดกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร และมีทางออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสมุทรปราการพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปจากเดิมมาก พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นคลังสินค้าขนาดใหญ่ และเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งที่สำคัญ โดยเป็นท่าเรือน้ำลึกเพื่อการส่งออก และท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย จากสภาพพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นเมืองอุตสาหกรรม คลังสินค้า และศูนย์กลางการคมนาคม ทำให้จังหวัดสมุทรปราการมีปัญหาทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทไปเป็นสังคมเมือง ภัยธรรมชาติ และการจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตทางการเกษตร คุณภาพของดินและน้ำไม่เหมาะสมสำหรับการผลิตทางการเกษตร ความเค็มของเกษตรกรที่ทำให้กระบวนการผลิตสินค้าเกษตรไม่มีคุณภาพ และการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปรับปรุงพันธุ์ ปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพ รายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนมากในพื้นที่ ดังนั้นปัญหาเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขและให้ความสำคัญในการพัฒนา เรียกได้ว่าพัฒนาให้ตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ จนกระทั่งการแปรรูปเพื่อจัดจำหน่าย เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ยกระดับคุณภาพชีวิตและเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรของตัวเอง ให้ได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพตลอดไป

อำเภอบางพลี เป็นอีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการที่มีผลกระทบจากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น อันมีผลพวงมาจากการเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การขยายตัวของสังคมเมือง ตลอดจนการเกิดปัญหาระบบนิเวศเสียสมดุล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ทำให้วิถีชีวิตของประชากรนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นอำเภอที่ยังคงมีการทำการเกษตรอยู่ โดยเฉพาะทางด้านการทำประมง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีโครงการลูกพระดาบสตั้งอยู่ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ดำเนินกิจการในการส่งเสริม และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้สูงขึ้น ดังนั้นอำเภอบางพลีจึงเหมาะในการทำการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในด้านต่างๆเพื่อจะหาแนวทางปรับปรุง แก้ไข ให้การทำการเกษตรเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือปรับสภาพของพื้นที่ให้เหมาะกับการเกษตรที่ต้องการที่จะทำให้มีประสิทธิภาพและ

เหมาะสมกับสภาพการผลิตของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับพื้นที่อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและกายภาพของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการเกษตร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการเกษตรที่ตรงต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและกายภาพรวมทั้งปัญหาของเกษตรกร เพื่อใช้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาดำบลที่มีการทำการเกษตร จำนวน 6 ตำบล คือ ตำบลบางแก้ว ตำบลบางโจลง ตำบลบางปลา ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลหนองปรือ และตำบลราชาเทวะ รวมหมู่บ้านทั้งหมด 83 หมู่บ้าน โดยศึกษาครัวเรือนของเกษตรกรที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านอยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รวมครัวเรือนการเกษตรในอำเภอบางพลีทั้งหมด 2,020 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี, 2550)

นิยามศัพท์

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้มีความเป็นอยู่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมี 2 ส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรวมทั้งจะต้องให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ดีขึ้น

การเกษตร หมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง การทำเกษตรผสมผสานและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่อยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การพัฒนาด้านการเกษตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้าน การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง การทำเกษตรผสมผสานและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรวมทั้งจะต้องให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ดีขึ้น

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่หัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักและผู้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพรอง ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะทางสังคม หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

อายุ หมายถึง จำนวนปีของเกษตรกรซึ่งนับจากปีที่เกิดจนมาถึงปี 2550

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสุดท้าย หรือการศึกษาขั้นสูงสุดที่เกษตรกรได้รับจากสถานศึกษา

การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันในการประกอบอาชีพ

อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพการเกษตรทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง ของเกษตรกรในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

อาชีพหลัก หมายถึง การประกอบอาชีพการทำเกษตรที่เกษตรกรใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ

อาชีพรอง หมายถึง อาชีพที่เกษตรกรทำนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก

รายได้จากภาคการเกษตร หมายถึง ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ในรอบปี 2549

รายจ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรใช้จ่ายในครัวเรือน ในรอบปี 2549

การถือครองที่ดิน หมายถึง จำนวนพื้นที่ถือครองที่ในครัวเรือน รวมทั้งที่มีเอกสารสิทธิ์ และไม่มีเอกสารสิทธิ์

แรงงาน หมายถึง จำนวนคนทั้งในและนอกครัวเรือนทั้งหมดที่ใช้ในการประกอบอาชีพทำการเกษตร

เกษตรกรผสมผสาน หมายถึง การทำการเกษตรปลูกพืช เลี้ยงสัตว์หรือการทำประมงที่มากกว่า 1 ชนิดขึ้นไป

การแปรรูปผลผลิตเกษตร หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งเงินทุน หมายถึง แหล่งงบประมาณที่สนับสนุนทางการเงินให้เกษตรกรใช้ลงทุนใน
การประกอบอาชีพ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการตรวจเอกสารศึกษา เนื้อหา แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความสำคัญของภาคการเกษตร
2. แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร
3. กลยุทธ์ (Strategies) การพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการ
4. การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ
5. สภาพทั่วไปของ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของภาคการเกษตร

ความสำคัญของการเกษตร

เกษตรกรรม(Cultural Practice) หมายถึง วิธีการทำการเกษตรวิธีการปลูกพืชซึ่งมีชื่อเฉพาะว่ากสิกรรม หรือวิธีการเลี้ยงสัตว์บก หรือวิธีการเลี้ยงสัตว์น้ำก็ได้ (บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2540)

เกษตรกรรม แบ่งออกได้เป็น 4 สาขา คือ

1. กสิกรรม หมายถึง การปลูกพืชเพียงอย่างเดียว
2. ปศุสัตว์ หมายถึง การเลี้ยงสัตว์บก
3. การประมง หมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจับสัตว์น้ำ
4. ป่าไม้ หมายถึง การนำผลผลิตจากป่ามาใช้ให้เป็นประโยชน์

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) ยังกล่าวอีกว่าการเกษตร มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยมนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในชีวิตประจำวันอย่างหลากหลายทั้งด้านพืช และด้านสัตว์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย

ประสิทธิ์ ประคองศรี และคณะ (2546) กล่าวว่า การเกษตร คือการใช้ศิลปะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิต

การเกษตรมีความสำคัญดังนี้

1. ความสำคัญในชีวิตประจำวันคือ เมื่อมีการเปรียบเทียบกันระหว่างในอดีตกับในปัจจุบัน การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็จะขึ้นอยู่กับเกษตรเป็นพื้นฐาน ไม่ว่าวิทยาการต่างๆจะเจริญก้าวหน้าไปเพียงใดการเกษตรก็ยังคงมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐานที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัย 4 การสร้างรายได้ สถานที่พักผ่อนหรือแม้แต่การใช้เวลาว่างที่เหลือจากการประกอบอาชีพหลักก็สามารถที่จะทำการเกษตรเป็นงานเสริมได้

2. ความสำคัญต่อความเจริญของประเทศ คือการเกษตรเป็นงานที่สำคัญมากสำหรับประเทศไทย เพราะเป็นงานที่สร้างเสริม ความเจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ โดยรวมแล้วผลิตผลทางการเกษตรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสินค้า อาหาร และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้ภายในประเทศและส่งจำหน่ายเป็นสินค้าออกยังต่างประเทศล้วนแล้วแต่มาจากภาคการเกษตรแทบทั้งสิ้นกล่าวได้ว่า การเกษตรมีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศหลายประเภทเช่นเป็นอาชีพหลักของคนไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยส่งเสริมธุรกิจ เป็นสินค้าแปรรูปเกษตรเพิ่มรายได้ให้กับประเทศและเป็นผลผลิตส่งออกยังตลาดต่างประเทศซึ่งนำเงินเข้าประเทศอีกด้านหนึ่งด้วย

ตารางที่ 1 ผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออก 5 ชนิดที่สำคัญในประเทศ

มูลค่าสินค้าเกษตรกรรมส่งออกที่สำคัญ พ.ศ. 2549 – 2550				(หน่วย: ล้านบาท)
รายการสินค้า	2549	2549 (ม.ค.-ก.ค.)	2550 (ม.ค.-ก.ค.)	อัตราการขยายตัว(%)
1. ยางพาราและผลิตภัณฑ์	331,956	186,205	182,253	-2.12
2. ข้าวและผลิตภัณฑ์	103,942	57,521	61,547	7.00
3. กุ้งและผลิตภัณฑ์	86,534	41,929	42,185	0.61
4. ปลาและผลิตภัณฑ์	83,593	47,846	46,385	-3.05
5. ไม้และผลิตภัณฑ์	61,233	34,777	33,259	-4.37

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550)

3. ความสำคัญด้านความมั่นคงของประเทศ คือการเกษตรนั้นสามารถช่วยให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองและมีเสถียรภาพที่มั่นคงในเรื่องอาหารและสุขภาพอนามัยของประชาชนเอง

4. ความสำคัญด้านความสมดุลทางระบบนิเวศ คือเมื่อมีการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตรวมทั้งทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอื่นๆในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาการเกษตรทำให้สภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร

ความหมายของการพัฒนา

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532) กล่าวว่า การพัฒนา (Development) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณและคุณภาพ และการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปในทางที่ดีขึ้น ด้วยสาเหตุต่างๆ หลายประการ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านประชากร ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี

จิระพรรณ กาจนะจิตรา (2532) กล่าวว่า การพัฒนา (Development) หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2537) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนานั้นมีมากและหลากหลาย เช่น แนวคิดในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจากความจำเป็นพื้นฐานด้านการเกษตร การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสุดท้ายแนวคิดด้านมนุษยนิยม

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวว่า การพัฒนา (Development) มีมากมายหลายด้าน มีความหลากหลาย แต่ในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่เจริญก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

จากความหมายของการพัฒนา (Development) สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้มีความเป็นอยู่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมี 2 ส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรวมทั้งจะต้องให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ดีขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนา

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวถึง แนวคิดในการพัฒนาด้านการเกษตรว่า การเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิมของมนุษย์ มนุษย์รู้จักวิธีการหาอาหารจากพืช และสัตว์ รู้จักเอาใบไม้ หนัสดั้วมาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม หาที่อยู่อาศัยหรือเพิงจากธรรมชาติ เมื่อเจ็บป่วยก็รู้จักการนำเอาพืชสมุนไพรมาช่วยในการรักษา ทำให้มนุษย์นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้ เรียกว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์หรือที่เรียกว่าปัจจัย 4 ส่วนปัจจัยอื่นๆนอกจากปัจจัย 4 ก็เป็นปัจจัยที่เสริมทำคุณภาพชีวิตนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นเช่น การศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกหรือการบริการทางสังคม

มนุษย์ไม่เพียงแต่แสวงหาเพียงปัจจัยพื้นฐานเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์ยังมีพื้นฐานในการพัฒนาในเฉพาะด้านอื่นๆไป โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเกษตรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานโดยคิดว่ามนุษย์นั้นไม่เพียงแต่เข้าป่าล่าสัตว์เพียงอย่างเดียวแต่มีการพัฒนาให้สามารถปลูกเลี้ยงผลิตขึ้นมาใช้เองและพัฒนาต่อไปเป็นธุรกิจและเป็นการพัฒนาด้านต่อไปตามมาในภายหลัง

ความจำเป็นในการพัฒนาด้านการเกษตรในสมัยก่อนประชาระนั้นมีไม่มาก ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อความต้องการดำรงชีพ แต่ปัจจุบันประชารในโลกรวมขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้มีการแข่งขันและมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัย 4 ที่มาจากการเกษตรเป็นพื้นฐานแล้ว และการใช้ทรัพยากรที่มากขึ้น ไม่ค่อยอนุรักษ์ ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่หมดไปก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลน ความอดอยาก ขาดพลังงาน ขาดพื้นที่ ป่าถูกทำลาย และการ

ว่างงาน เป็นที่หวังว่าในอนาคตปัญหาดังกล่าวนี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรง จึงมีความจำเป็นที่จะหาแนวทางในการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้มนุษย์นั้นอยู่ได้ มีอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ และหากมีมากก็เก็บถนอมเก็บไว้หรือแปรรูปเป็นอุตสาหกรรม และธุรกิจได้ โดยประชาชนเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความช่วยเหลือและมีแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน

พัฒนา สุขประเสริฐ (2549) กล่าวถึง การพัฒนาสังคมว่า สังคมย่อยที่จะต้องมีการจัดระเบียบเพื่อให้เกิดความสมดุลท่ามกลางกระแสการเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาซึ่งเกิดจากการพัฒนาในเรื่องของคุณภาพมากกว่าปริมาณ การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อสมาชิกของสังคมนั้นมีค่านิยมร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขบรรทัดฐานในสังคมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ในเรื่องของการพัฒนาสังคมได้มีผู้เชี่ยวชาญสร้างกรอบแนวคิดที่เป็นหลักใหญ่หลายแนวคิดแต่กล่าวถึงการพัฒนาสังคมไว้ใน 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความจำเป็นแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทฤษฎีความเป็นไปได้เป็นแนวคิดพื้นฐานที่เชื่อว่ามนุษย์จะพัฒนาได้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ต่างที่ประกอบด้วย โอกาส เวลา ความน่าจะเป็น สภาพแวดล้อม และสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆ โดยสิ่งสำคัญของทฤษฎีนี้คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถที่จะคาดคะเนได้

หลักการพัฒนาการเกษตร

กสิณ ศรีมงคล (2542) กล่าวว่า ในการกำหนดหลักการพัฒนาการเกษตรนอกจากจะใช้แนวความคิดทฤษฎีและปรัชญาในการพัฒนาโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งเป็นระบบนิเวศใหญ่และสังคมมนุษย์ การจัดการต่างๆมาประกอบการพิจารณาอย่างไรก็ตามจึงแยกหลักการพัฒนาเกษตรไว้ 2 ระดับ คือ

1. หลักการพัฒนาการเกษตรในระดับนโยบาย โดยจะใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นตัวกำหนดการพิจารณาซึ่งเกี่ยวข้องกันกับการวางแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1) กำหนดการขยายตัวทางการเกษตร โดยกำหนดอัตราการขยายตัวในช่วงเวลาที่กำหนด ปกติใช้ในช่วงเวลา 1 ปี ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติในช่วงเวลา 5 ปี และใช้แต่ละปีจะขยายตัวอย่างไร การที่จะกำหนดการขยายตัวเช่นนี้จะทำให้ทราบผลการพัฒนาการเกษตรว่า

เป็นอย่างไร อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลงในอัตราเท่าไร เป็นไปตามแผนการพัฒนาหรือไม่ และจะปรับกระบวนการพัฒนาในรูปแบบอย่างไรในความคิดที่ผ่านมา

2) การรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรให้มั่นคงหมายถึงการรักษาผลผลิตทางการเกษตรให้คงที่หรือเพิ่มขึ้นความต้องการของประชากรที่เพิ่มจำนวนขึ้นหรือความต้องการของต่างประเทศสูงขึ้น อย่างไรก็ตามการรักษาผลผลิตไม่ให้ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้พอเลี้ยงประชากรและการส่งออกนำเงินเข้าประเทศ นั่นก็มีความควบคุมพื้นที่การผลิตไม่ผลิตจนเกินไปจนเกินความต้องการของตลาด การรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรที่มั่นคงบ่งบอกถึงการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน และง่ายต่อการวางแผนพัฒนาต่อไป

3) การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนคือการทำการเกษตรในเชิงรักษาสภาพแวดล้อมไปพร้อมๆ กันไม่บุกรุกทำลายป่าเพื่อนำพื้นที่มาทำการเกษตร นั่นคือรักษาสภาพแวดล้อมให้สามารถผลิตอาหารและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตให้พอเพียงและยาวนาน ลูกหลานมีกินมีใช้ต่อไปในอนาคต การทำการเกษตรให้เป็นระบบเข้ากับสภาพแวดล้อมเราเรียกการเกษตรนี้ว่าระบบเกษตรนิเวศ(Agroecosystem) โดยมีการเกษตรเป็นวัตถุประสงค์หลักซึ่งมีรูปแบบการทำที่นิยมคือการเกษตรระบบผสมผสาน(Integrated Farming) ซึ่งจะรักษาสภาพแวดล้อมได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับรูปแบบของการเกษตรที่จะเน้นหนักในกิจกรรมใด อย่างไรก็ตามการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอีกอย่างหนึ่งคือ การลดการผลิตสารที่ทำลายสภาพแวดล้อม ในภาคอุตสาหกรรมเพื่อลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโลกและสามารถรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรให้มั่นคงต่อไป

4) การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ทั้งในระดับเกษตรกรด้วยกันและอาชีพอื่น เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจสังคม นอกจากนี้การกระจายของผลผลิตด้านการเกษตรจะต้องสม่ำเสมอในหมู่เกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพอื่นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศและส่งผลกระทบต่อรายได้ซึ่งเกิดจากผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้มีความสม่ำเสมอเกิดความเป็นธรรม

หลักการพัฒนาเกษตรทั้ง 4 ประการในระดับนโยบายจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการปฏิบัติให้ชัดเจนเพื่อกำหนดหลักการพัฒนาในระดับพื้นที่ปฏิบัติการต่อไป

2. **หลักการพัฒนาเกษตรในระดับพื้นที่** จะพิจารณาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เศรษฐกิจสังคมมนุษย์มาประกอบการพิจารณา โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

1) ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมในพื้นที่ โดยทำความเข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคมศาสตร์หรือสังคมเกษตร กระบวนการความเป็นไปของสภาพเดิมที่มีอยู่ศึกษา ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร กลไกขององค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

2) วางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหาและความต้องการของเกษตรกร โดยแผนงานจะต้องสอดคล้องกับนโยบายในระดับสูงและยึดหลักความสามารถของเกษตรกรและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น

3) เกษตรกรหรือประชาชนผู้รับการพัฒนายจะต้องมีส่วนร่วมโดยตลอดตั้งแต่การค้นหา ปัญหาและความต้องการ การวางแผนแก้ไขปัญหา และดำเนินการตามแผนปฏิบัติไปจนถึงการ ติดตามประเมินผล โดยยึดหลักของแนวทางความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนา

4) ในการวางแผนแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาจะต้องเริ่มต้นจากสภาพการที่เกษตรกร ปฏิบัติอยู่เนื่องจากเกษตรกรมีความคุ้นเคยในสิ่งเหล่านี้ หรือคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมถ้าเป็น ของใหม่จำเป็นต้องมีการทดสอบทดลองโดยเกษตรกรให้เห็นผลจริงในพื้นที่ของเกษตรกร

5) ขบวนการพัฒนาจะต้องต่อเนื่องโดยตลอดเพื่อสร้างความมั่นใจตั้งแต่ขบวนการผลิต ไปจนถึงขบวนการจำหน่าย ทั้งนี้จะต้องปลูกฝังให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงระบบการผลิตและกลไก ของการตลาดเพื่อให้เกษตรกร ได้ตัดสินใจได้ถูกต้อง และมีความเข้าใจเมื่อเกิดปัญหา

6) ในการศึกษาเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรต้องอาศัยการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ จริง (Learning By Doing) ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในการทำงานสิ่งนั้น และมองเห็นปัญหาและ สามารถแก้ไขด้วยตนเองได้ ซึ่งเกษตรกรมีประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะนี้มาตั้งแต่อดีตกาล

ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตร

ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรประกอบไปด้วยปัจจัยที่จำเป็น 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. การตลาด เป็นแหล่งขายผลผลิตและเป็นที่ให้ราคาผลผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรอย่างยุติธรรม

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในด้านการพัฒนาหรือการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาทางการเกษตร เป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรนั้นหันมาทำการเกษตรกันเพิ่มมากขึ้นรัฐบาลควรเร่งดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

3. การจัดหาวัสดุเครื่องมืออุปกรณ์ ในการพัฒนาด้านการเกษตรนั้นต้องมีการพัฒนาเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรซึ่งในการเพิ่มผลผลิตต้องมีพันธุ์ที่ดี ปุ๋ย ยา สารเคมีและเครื่องมือต้องทันสมัยและหาได้ง่ายมีราคาถูก

4. แรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น เกษตรกรจะมีการยอมรับเทคโนโลยีและทำการเกษตรหรือไม่ นั้นจะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและการกระตุ้นเห็นได้จากราคาตลาดผลผลิตเพิ่มขึ้น การผลิตที่ต้องใช้เทคโนโลยี ความสะดวกในการจัดหาวัสดุเครื่องมืออุปกรณ์สิ่งดังกล่าวล้วนเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาการเกษตรทั้งสิ้น

5. การขนส่ง การลำเลียงขนส่งที่สะดวกเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ในการพัฒนาการเกษตร เพราะสามารถใช้ในการลำเลียงผลผลิตให้มีประสิทธิภาพไปยังแหล่งบริโภคอื่นๆได้โดยไม่เสียหาย

กลิน ตรีมงคล (2542) กล่าวถึง ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตร ในทางสังคมศาสตร์หรือทางด้านสังคมมนุษย์นั้น ได้พิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความจำเป็นมี 5 ประการคือ

- ตลาดสำหรับรองรับผลผลิตทางการเกษตร

- การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการทำฟาร์ม
- สภาพท้องถิ่นและทรัพยากร
- สิ่งจูงใจเกษตรกรในการผลิต
- การคมนาคม ขนส่ง

2. ปัจจัยตัวเร่ง (Accelerator) มี 5 ประการคือ

- การศึกษาที่ทำให้เกิดการพัฒนา
- สินเชื่อเพื่อการเกษตร
- กลุ่มเกษตรกร
- การปรับปรุงพื้นที่การเกษตร
- การวางแผนพัฒนาเกษตรที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรดังนี้

1. ปัจจัยทางกายภาพ ประกอบไปด้วย

1) ความต้องการด้านวัตถุ ได้แก่

- ที่ดิน
- สภาพภูมิอากาศ
- เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์
- น้ำ
- ปุ๋ย
- ยาปราบศัตรูพืช
- สัตว์ใช้แรงงาน
- อาคาร โรงเรือน
- สัตว์เลี้ยง
- เครื่องมือกล
- เชื้อเพลิงและแหล่งพลังงาน

2) ความต้องการทางด้านแรงงานของมนุษย์ ในการทำการเกษตร ซึ่งจำเป็นสำหรับฟาร์มขนาดเล็กหรือทำการเกษตรแบบประณีต

3) การจัดการและการบริหารงานวิจัย ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่

4) การถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร ในเรื่อง

- เทคนิคการผลิต
- ระบบนิเวศ มลภาวะ
- การจัดการฟาร์ม หลักการเศรษฐศาสตร์
- อื่นๆ

2. ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและจิตวิทยาประกอบไปด้วย

- 1) โครงสร้างทางสังคมเกษตรกร ระบบราชการ
- 2) วิธีการพัฒนา
- 3) การยอมรับของเกษตรกร ทักษะคติ ค่านิยม
- 4) กระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งกีดขวางและแรงผลักดัน

3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- 1) ระบบการขนส่ง
- 2) ขนาดของที่ดินต่างกัน
- 3) นโยบายและบริการต่างๆไปของรัฐ
- 4) การประสานงาน

จะเห็นว่าปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรนั้นมีหลากหลายโดยเฉพาะในด้านของสังคมมนุษย์ ทำให้การเกษตรนั้นมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน(Complexity) และเมื่อเราพิจารณาปัจจัยด้านสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติหรือระบบนิเวศ (Ecosystem) เข้าด้วยยิ่งจะทำให้การพัฒนาเกษตรนั้นมีความ

สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นและเป็นการยากที่จะหาแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาการเกษตร ด้านหนึ่งคือ ห่วงสิ่งแวดล้อม อีกด้านหนึ่งคือสังคมมนุษย์คอยรบกวน อย่างไรก็ตามอาหารและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาตราบใดที่มนุษย์อาศัยอยู่ในโลกนี้

ดังนั้นปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรที่พิจารณาในด้านของระบบนิเวศซึ่งกำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน จึงต้องตระหนักถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ จึงพอสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรที่พิจารณาโดยนักนิเวศวิทยา 3 ประการคือ

1. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้านกายภาพ หมายถึง สิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลายซึ่งเป็นที่พำนักของธรรมชาติได้แก่ ดิน น้ำ ธาตุอาหาร ภูมิอากาศ ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ทั้งหลาย การพัฒนาจะต้องพิจารณาปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ก่อนว่าการพัฒนาการเกษตรนั้นจะไปกระทบกระเทือนระบบดั้งเดิมนี้มากน้อยเพียงใด

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้านชีวภาพ หมายถึง สิ่งมีชีวิตทั้งหลายพวกจุลชีพ ไปจนถึงสัตว์ พืชขนาดใหญ่ชั้นสูงๆ ที่อาศัยร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์มีค่าความหลากหลายของชนิด(Biodiversity) ยิ่งมีความหลากหลายมากก็จะมีปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาอาจจะไปทำลายระบบความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ในระบบนิเวศเดิมให้เป็นระบบนิเวศใหม่เกิดขึ้น สิ่งมีชีวิตบางชนิดที่พัฒนาตัวเองไม่ทันจะต้องสูญเสียชีวิตไป และอาจจะมีสิ่งมีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้น

3. ปัจจัยด้านสังคมมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการเกษตรเพราะมนุษย์เป็นประชากรหลักในระบบนิเวศมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการเกษตรแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับผู้ทำการเกษตรคือเกษตรกรไปจนถึงในระดับชาติ ตลอดไปจนถึงผู้บริโภค ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายในด้านความต้องการของผลผลิตเกษตร

กล่าวโดยสรุปแล้วปัจจัยในการพัฒนาเกษตรนั้นมีหลากหลายแล้วแต่จะพิจารณากันในด้านใด ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร การพัฒนาจะต้องมีอีกระบบหนึ่ง ด้านรายได้ เงินสด การพัฒนาการเกษตรอีกรูปแบบหนึ่ง ปัจจัยในการพัฒนาจะมีความแตกต่างกันเป็นกรณีไป

ตัวชี้วัด เกณฑ์และมาตรฐานในการพัฒนาการเกษตร

พัฒนา สุขประเสริฐ (2542) กล่าวว่า ตัวชี้วัดการพัฒนา (Indicator development) หมายถึง สิ่งที่ใช้ชี้วัดบอกระดับขั้นตอนของการพัฒนาโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาที่กำหนดไว้แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ซึ่งตัวชี้วัดการพัฒนามี 2 แบบคือ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น รายได้ รายจ่าย ระดับการศึกษา จำนวนประชากรเป็นต้น และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เช่น ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมและสถาบันทางสังคมต่างๆ

การจำแนกตัวชี้วัดในการพัฒนามี 2 ระดับคือ

- ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับบุคคล ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม
- ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับสากล ได้แก่ จำนวนประชากรทั้งหมด ประชากรหนุ่มสาวและวัยชรา การตั้งถิ่นฐาน แหล่งน้ำ สุขอนามัย การเคหะ สุขภาพ การเกิด การศึกษา ระดับการศึกษา รายได้ และการว่างงาน

พัฒนา สุขประเสริฐ (2542) อ้างในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ว่าการจำแนกตัวชี้วัดการพัฒนาระดับมหัพภาคแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่คือ

1. โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เอกสารสิทธิ์ ไฟฟ้า การคมนาคม การมีโรงสีร้านค้า สภาพที่อยู่ อาชีพ เครื่องทุนแรง สิทธิการใช้ที่ดิน
2. การประกอบอาชีพผลผลิต ได้แก่ ผลผลิตจากการทำไร่ การทำนา การอพยพหางานทำ การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ
3. สาธารณสุขอนามัย ได้แก่ การบริการสาธารณสุขในหมู่บ้านหรือตำบล สุขอนามัยในหมู่บ้านหรือตำบล การรักษาพยาบาล การวางแผนครอบครัว
4. แหล่งน้ำ ได้แก่ แหล่งน้ำกินน้ำใช้ แหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรภายในท้องถิ่น

5. ความรู้การศึกษาและวัฒนธรรม ได้แก่ ระดับการศึกษาของประชาชน การให้ความรู้จากภาครัฐ คุณภาพชีวิต สถานศึกษาชุมชน กิจกรรมศาสนา และกีฬาชุมชน

สภาพความเป็นกรด - ด่าง ของดิน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) กล่าวว่า สภาพความเป็นกรด - ด่าง ของดิน สามารถตรวจสอบได้ ปกติมักใช้บอกความเป็นกรด - ด่าง ด้วยค่าที่เรียกว่า พีเอช หรือนิยมเขียน สัญลักษณ์เป็นภาษาอังกฤษ pH ความหมายของค่าพีเอชนี้ อธิบายได้ดังนี้

ช่วงของ pH ของดินโดยทั่วไปจะมีค่าอยู่ระหว่างประมาณ 3.0 - 9.0 ค่า pH 7.0 บอกถึงสภาพความเป็นกลางของดิน กล่าวคือ ดินมีตัวที่ทำให้เป็นกรดและตัวที่ทำให้เป็นด่างอยู่ในปริมาณเท่ากันพอดี

ค่าที่ต่ำกว่า 7.0 เช่น 6.0 บอกสภาพความเป็นกรดของดิน ในกรณีนี้เมื่อดินมี pH 6.0 เราก็จะทราบว่าดินเป็นกรดอย่างอ่อน สภาพเป็นกรดมากกว่าดินที่มี pH 7.0 (เป็นกลาง) สืบเท่า ค่า pH ของดินยิ่งลดลงเท่าใด สภาพความเป็นกรดก็รุนแรงยิ่งขึ้นเท่านั้น

กลยุทธ์ (Strategies) การพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ (2548) กล่าวว่า กลยุทธ์การพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการ มี 5 ประการ คือ

1. ศูนย์กลางลอจิสติกส์ (Logistics Center) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1) พัฒนาศูนย์ Logistics ครบวงจร สำหรับสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับภาคการค้าระหว่างประเทศ

2) พัฒนาศูนย์กลางการค้า Logistics

2. ศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยง (Industrial Cluster) สู่ตลาดโลก

1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

2) ยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานสากล

3) พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่มีมาตรฐาน ใช้เทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology)

4) พัฒนาฝีมือแรงงานให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการอุตสาหกรรม

3. แหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ

1) วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่พัฒนาพิเศษ

2) การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในพื้นที่พัฒนาพิเศษ

4. ยุทธศาสตร์รองรับการพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

1) ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) แพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน

3) เกษตรสู่ตลาดโลก

5. การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้

1) การเพิ่มและกระจายรายได้เพื่อยกฐานะผู้มีรายได้น้อย

2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีประสิทธิภาพ

4) การฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาทางการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ (2548) กล่าวไว้ว่า แนวทางการพัฒนาทางการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ มี 4 ด้าน ดังนี้

1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย
 - 1.1 การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี
 - 1.2 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์
 - 1.3 การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย
 - 1.4 การเฝ้าระวังตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก
 - 1.5 การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลาและท่าเทียบเรือ และเรือประมง
 - 1.6 การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน
 - 1.7 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย
2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - 2.1 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต
 - 2.2 การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมไม่ใช้สารเคมี
 - 2.3 การส่งเสริมการเลี้ยงปูทะเล
 - 2.4 การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง
 - 2.5 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืนธรรมชาติ
 - 2.6 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง
 - 2.7 การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - 2.8 การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - 2.9 การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป

3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

- 3.1 การปรับปรุงพื้ดินน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ
- 3.2 การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด
- 3.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3.4 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
- 3.5 การบริการวิเคราะห์ดิน
- 3.6 การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.7 ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน
- 3.8 การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมโดยใช้หญ้าแฝก

4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

- 4.1 การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของเกษตรกร
- 4.2 การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 4.3 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/สาธิตจุดเรียนรู้ประจำตำบล
- 4.4 การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครูบัญชีอาสา
- 4.5 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน
- 4.6 การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 4.7 ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร
- 4.8 จัดงานออกกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม
- 4.9 การพัฒนาความรู้และทักษะของครัวเรือนเกษตรกร
- 4.10 การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน

การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ

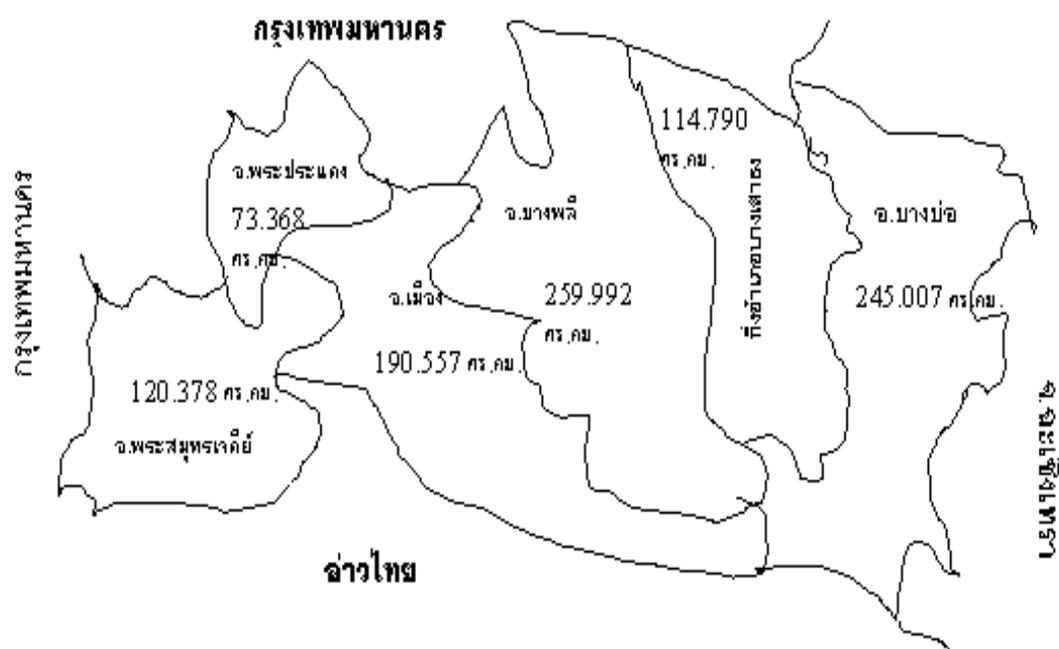
ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ตั้งอยู่ตอนปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยา และเหนืออ่าวไทย อยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย ห่างจาก

กรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 29 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,004.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 627,558 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 255,744 ไร่ ประกอบไปด้วย 5 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และ กิ่งอำเภอบางเสาธง มีตำบลรวมทั้งหมด 50 ตำบล 398 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กรุงเทพมหานคร

ซึ่งจากการรายงานการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี พ.ศ.2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในทั้งจังหวัดมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ประมาณ 5,836 โรงงาน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้างเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพในกระบวนการผลิตเป็นหลักและอาชีพรองลงไปคือเกษตรกรกรรมและค้าขาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549)

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: กรมธนารักษ์ (2547)

สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลาง ไม่มีภูเขา มีลำคลองมาก บางแห่งมีน้ำท่วม พื้นดินและน้ำเค็มจัดในฤดูแล้ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา และสวน มีป่าแสม ไม้ปรัง โกงกางและป่าจากขึ้นอยู่ทั่วไป มีสาเหตุมาจากน้ำทะเลหนุน ดินพังทลาย พื้นที่ริมชายฝั่งแม่น้ำกลายเป็นป่าชายเลนมีน้ำท่วมช่วงฤดูมรสุม ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ดินเค็มจัด น้ำจืดกลายเป็นน้ำกร่อย ทำให้จังหวัดสมุทรปราการมีศักยภาพทางพื้นที่น้อยที่จะทำการปลูกพืชทางการเกษตร จนทำให้มีผลต่อสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคนในปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ (2548) ได้แบ่งแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

1. จัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสม พัฒนาแหล่งน้ำ ก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมถาวร ระบายน้ำ กำจัดน้ำเสียและควบคุมดูแลโรงงานอุตสาหกรรม ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้
2. ส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ ของในหลวง
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงการเกษตร ควบคู่ไปกับนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัด
4. ผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานจะทำให้ราคาผลผลิตตอบแทนสูง เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาดการคมนาคมขนส่งที่สะดวก
5. ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอบรมให้ความรู้เป็นประจำ

การทำกรเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ (2548) การประกอบอาชีพในจังหวัด ประชากรในจังหวัดมีการประกอบอาชีพมากมายหลายอาชีพ ซึ่งจากการสรุปข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา อบต. ในปี พ.ศ. 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2547 พบว่าข้อมูลด้านแรงงานในการประกอบอาชีพนั้นมีมากมายหลายอาชีพ เช่น รับจ้าง ค้าขาย รับราชการรัฐและวิสาหกิจ เกษตรกรรม ช่างไม้ หรือการทำอุตสาหกรรมสิ่งทอต่างจากการประกอบอาชีพของประชาชนใน จังหวัดสมุทรปราการที่เกิดขึ้นมากมายหลายอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าใน จังหวัดสมุทรปราการนั้นก็มีการประกอบกันอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อมาเปรียบเทียบกับอัตราการ ประกอบอาชีพหลักของประชากรในจังหวัดแล้วพบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก แต่อาชีพ เกษตรกรรมในภาคการเกษตรนั้นถือได้ว่าเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนครัวที่คอยเลี้ยงประชากรคนทั้ง โลกในทุกสาขาทุกอาชีพ และจังหวัดสมุทรปราการก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางการเกษตร สามารถที่จะพัฒนาส่งเสริมด้านการเกษตรให้ประชาชนนั้นหันมาทำการเกษตรเพื่อเป็นอาชีพมี รายได้จากการเกษตรและเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรส่งออกเพื่อการแข่งขันกันเพิ่ม มากขึ้น ประกอบกับทางจังหวัดนั้นมีความเหมาะสมในปัจจัยหลายๆด้านที่มีอยู่แล้ว ซึ่งนำมาเป็น ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนา คือ

1. ด้านภูมิประเทศ มีขนาดของจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งมากไปด้วยจำนวนประชากร และแรงงาน
2. ด้านแหล่งน้ำ มีทรัพยากรแหล่งน้ำทางการเกษตรที่สำคัญ คือ แม่น้ำเจ้าพระยา คลอง ลำราง คลองสรรพสามิต คลองด่าน คลองบางโกลน คลองบางปลา คลองประเวศบุรีรมย์ และคลอง พระองค์เจ้าไชยานุชิต
3. ด้านคมนาคมและการขนส่ง มีระยะทางที่ใกล้และสะดวกจังหวัดสมุทรปราการมีทาง หลวงที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่สำหรับขนส่งสินค้าเข้า – ออกยังต่างประเทศ และมีท่าอากาศยานสนามบินสุวรรณภูมิที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของ การส่งออกสินค้า (Logistics center)

4. ด้านสาธารณูปโภค ประกอบไปด้วยไฟฟ้า การประปา น้ำบาดาล ที่อยู่ในเขตการบริการของการไฟฟ้าและการประปานครหลวง

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	ประชากร (คน)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	ครัวเรือน เกษตรกร
เมืองสมุทรปราการ	13	94	119,258	460,141	21,102	805
บางบ่อ	8	74	153,130	90,226	87,108	6,528
บางพลี	6	83	160,465	165,150	52,332	2,020
พระประแดง	15	67	45,855	207,141	3,089	1,207
พระสมุทรเจดีย์	5	42	75,236	100,022	40,367	1,495
กิ่งอำเภอบางเสาธง	3	38	81,809	54,843	45,478	1,632
รวม	50	398	635,753	1,077,523	249,476	13,687

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2550)

ผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพในจังหวัดสมุทรปราการ

สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในจังหวัดสมุทรปราการมีมากมายหลายชนิดโดยแบ่งแยกเป็นรายอำเภอตามที่แต่ละอำเภอนั้นมีศักยภาพมากที่สุดในการผลิตแตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งตามสาขาได้ 3 ด้านหลักๆคือ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง

1. ด้านพืช ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางด้านพืชแบ่งเป็น 2 ชนิดคือพืชผัก สวนครัว กับผลไม้ และไม้ยืนต้น เช่น ข่า ผักกระเฉด ตะไคร้ กระเพรา ผักบุ้ง มะม่วง ขนุน มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ กัญชงน้ำว่า กัญชงหอม และฝรั่ง

ตารางที่ 3 เนื้อที่เพาะปลูกพืชผักและการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยจำแนกตามชนิดของพืช

ชนิดพืชผัก	เนื้อที่เพาะปลูก(ไร่)	ผลผลิต(ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่(กก.)
ข่า	2,647	10,588	4,000
ผักกะเจด	3,403	3,060	900
ตะไคร้	2,113	4,226	2,000
กระเพรา	32	512	1,600
ผักบุ้ง	50	575	1,150

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกพืชผัก จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ชนิดของพืชผัก				
	ตะไคร้	กระเพรา	ข่า	ผักกะเจด	ผักบุ้ง
เมืองสมุทรปราการ	8.82	11.76	0	0	0
บางบ่อ	20.00	5.17	18.57	0	1.43
บางพลี	7.00	9.64	2.41	0	1.20
พระประแดง	0	0	0	0	0
พระสมุทรเจดีย์	0	0	0	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	7.89	5.26	2.63	18.42	0

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 5 เนื้อที่เพาะปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นและการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยจำแนกตามชนิดของไม้ผล

ชนิดไม้ผลและไม้ยืนต้น	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กก.)
มะม่วง	16,429	13,081	856
มะพร้าวอ่อน	10,038	10,019	1,982
มะพร้าวแก่	2,440	1,470	870
กล้วยน้ำว้า	2,994	9,401	340
กล้วยหอม	1,183	3,132	4,332
ขนุน	97	215	2,993
ฝรั่ง	108	43	1,595

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ชนิดของไม้ผลไม้ยืนต้น				
	มะม่วง	มะพร้าว	กล้วยน้ำว้า	ขนุน	กล้วยหอม
เมืองสมุทรปราการ	44.12	17.65	20.59	5.88	0
บางบ่อ	74.29	50.00	34.29	20.00	4.29
บางพลี	55.52	26.51	24.10	9.64	3.61
พระประแดง	58.21	34.33	2.99	4.48	17.91
พระสมุทรเจดีย์	5.88	8.82	0	2.49	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	76.32	39.47	18.42	0	15.79

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

2. ด้านปศุสัตว์ ผลผลิตสินค้าที่มีศักยภาพทางด้านปศุสัตว์ทำรายได้มากที่สุดอันดับต้นๆ ของจังหวัด ได้แก่ โค สุกร แพะ ห่าน ไก่ และเป็ด

ตารางที่ 7 จำนวนปลุสัตว์ที่เลี้ยงจำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2548

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	โค	สุกร	แพะ	ห่าน	ไก่	เป็ด
เมืองสมุทรปราการ	29	241	56	126	27,400	14,514
บางบ่อ	251	0	152	27,236	9,947	14,893
บางพลี	347	0	114	69	7,066	50
พระประแดง	8	192	287	79	8,983	831
พระสมุทรเจดีย์	0	300	0	19	4,982	824
กิ่งอำเภอบางเสาธง	19	0	14	281	3,852	1,756
รวม	654	2,903	623	27,810	62,230	33,668

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

3. ด้านประมง ผลผลิตสินค้าที่มีศักยภาพทางด้านประมงทำรายได้อันดับต้นๆสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม ได้แก่ ปลาสด ปลาชนิด ปลากระพง กุ้งทะเล และ หอยแมลงภู่

ตารางที่ 8 พื้นที่ในการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้ำจืด พ.ศ. 2548

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด			ปริมาณการจับ สัตว์น้ำจืด
	จำนวนครัวเรือน	จำนวนบ่อ	เนื้อที่ไร่	
เมืองสมุทรปราการ	699	727	21,270.07	4,509,680.00
บางบ่อ	439	1,439	38,079.38	15,174,670.00
บางพลี	1,577	1,577	44,867.00	6,790,050.00
พระประแดง	76	76	152.00	76,000.00
พระสมุทรเจดีย์	0	0	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	830	830	4,804.58	2,909,670.00
รวม	4,621	4,649	109,173.03	29,460,070.00

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 9 จำนวนหมู่บ้านในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	การทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ			
	การทำประมง	การเพาะเลี้ยง	การทำประมง	การเพาะเลี้ยงสัตว์
	ทะเล	สัตว์น้ำชายฝั่ง	น้ำจืด	น้ำจืด
เมืองสมุทรปราการ	0	0	2	7
บางบ่อ	7	2	13	36
บางพลี	0	0	6	33
พระประแดง	0	0	0	0
พระสมุทรเจดีย์	18	25	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	0	0	5	25
รวม	25	27	26	101

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

โอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางการเกษตรในระดับจังหวัด

สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548) กล่าวไว้ว่า การสำรวจข้อมูล GDP ในปี พ.ศ. 2548 มูลค่าปริมาณสินค้าเกษตรและข้อมูลผลผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช ด้านสัตว์ และด้านประมง ในจังหวัดสมุทรปราการสรุปได้ว่า สินค้าทางด้านการเกษตรที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุด คือ

- ด้านพืช ผลผลิตสินค้าทางด้านพืชที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุด คือ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผักสวนครัวชนิด ตะไคร้ ข่า และผักกะเจต

- ด้านปศุสัตว์ ผลผลิตสินค้าทางด้านปศุสัตว์ที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุด คือ จระเข้ โค สุกร ไก่ และเป็ด

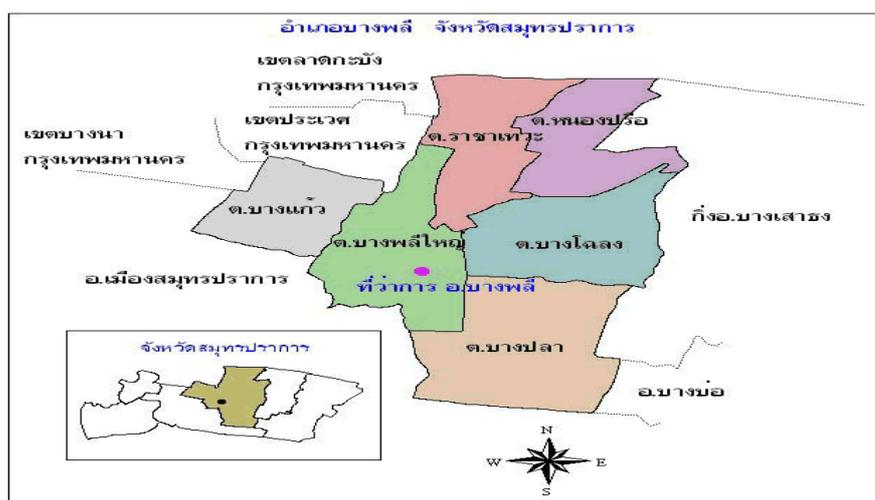
- ด้านประมง ผลผลิตสินค้าทางด้านประมงที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุดคือ ปลาสลิด ปลานิล ปลากระพง และการเพาะเลี้ยงกุ้ง

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลในภาคการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการแล้ว จะเห็นได้ว่าในด้านผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพของจังหวัด และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางการเกษตรนั้น ก็ยังคงมีครบทั้ง 3 ด้านของการทำการเกษตร คือ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง

สภาพทั่วไปของ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี (2550) อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนตำบลทั้งหมด 6 ตำบล คือ ตำบลบางแก้ว ตำบลบางโจลง ตำบลบางปลา ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลหนองปรือ และตำบลราชาเทวะ รวมจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 83 หมู่บ้าน โดยประชาชนมี อาชีพหลัก คือ การเกษตรและอุตสาหกรรม อาชีพเสริมคือ รับจ้างทั่วไปและอุตสาหกรรมย่อยในครอบครัว

พื้นที่ที่มีการทำการเกษตรอยู่ของอำเภอบางพลีนั้น มีอยู่ทั้งสิ้น 52,332 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ใน 6 ตำบล คือ ตำบลบางแก้ว ตำบลบางโจลง ตำบลบางปลา ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลหนองปรือและตำบลราชาเทวะ รวมครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 2,020 ครัวเรือน

ภาพที่ 2 สภาพพื้นที่ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: กรมการปกครอง (2549)

ตารางที่ 10 ข้อมูลการเกษตรอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	พื้นที่ถือครอง ทั้งหมด	พื้นที่การ เกษตร	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร
บางแก้ว	16	27,456	3,978	15,169	212
บางโจลง	11	20,949	9,357	13,997	420
บางปลา	15	31,682	23,240	12,174	854
บางพลีใหญ่	23	24,599	8,461	18,445	231
หนองปรือ	3	17,029	6,348	887	251
ราชาเทวะ	15	38,750	948	8,771	52
รวม	83	160,465	52,332	69,453	2,020

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี (2550)

ลักษณะการเกษตรในอำเภอบางพลีโดยแบ่งเป็นแต่ละตำบลได้ดังนี้

1. ตำบลบางแก้ว มีพันธุ์พืชที่ปลูก คือ มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ และมะม่วงเขียวเสวย มะพร้าว ขนุน ส้มโอ กล้วยน้ำว่า และผักสวนครัว ส่วนการทำปศุสัตว์ คือ เป็ด ไก่ และการประมง คือ ปลาสด และปลาเบญจพันธุ์
2. ตำบลบางโจลง มีพันธุ์พืชที่ปลูก คือ ผักกะเจต มะม่วงพันธุ์เขียวเสวย และมะม่วงน้ำดอกไม้ กล้วยน้ำว่า ตะไคร้ และข่า การทำประมงคือ ปลาเบญจพันธุ์ และกุ้ง และไม่มีการทำปศุสัตว์
3. ตำบลบางปลา มีพันธุ์พืชที่ปลูก คือ มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ มะม่วงอกร่อง มะม่วงแก้ว และมะม่วงเขียวเสวย มะพร้าวแก่ และกล้วย ส่วนการทำปศุสัตว์ คือ แพะ และการทำประมง คือ ปลาสด ปลาเบญจพันธุ์ และกุ้ง
4. ตำบลบางพลีใหญ่ มีพันธุ์พืชที่ปลูก คือ มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ มะม่วงอกร่อง มะม่วงแก้ว และมะม่วงเขียวเสวย และมะพร้าวแก่ การประมง คือ ปลาสด ปลาเบญจพันธุ์ และกุ้ง และไม่มีการทำปศุสัตว์

5. ตำบลหนองปรือ มีพันธุ์พืชที่ปลูก คือ ผักกะเจด มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ และมะม่วงเขียวเสวย มะพร้าว ถั่วลิสงน้ำว่า และผักสวนครัว ส่วนการทำปศุสัตว์ คือ ไก่ และการประมง คือ ปลานิล ปลาเบญจพันธุ์ และปลาดุก

พื้นที่ของ อำเภอบางพลี มีการทำการเกษตรที่หลากหลาย คือ ทำไร่ ปลูกไม้ยืนต้น ปลูกผัก และผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และการทำประมงน้ำจืด เป็นต้น

ลักษณะดินของอำเภอบางพลี แบ่งตามแต่ละตำบลได้ดังนี้ (กมล ฤทธิหมาอะ, 2550)

ตำบลบางแก้ว

ลักษณะดินในตำบลบางแก้ว เป็นกลุ่มชุดดินที่ 3 ลักษณะโดยทั่วไปเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนเป็นสีเทาเข้ม สีน้ำตาลปนเทาเข้ม ดินล่างเป็นสีเทาหรือน้ำตาลอ่อน มีจุดปะสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง สีแดงปนเหลือง พบตามที่ราบลุ่มหรือที่ราบเรียบ เป็นดินลึกมีการระบายน้ำเร็ว ฤดูฝนน้ำขังลึก 20 – 50 ซม. นาน 4 - 5 เดือน ฤดูแล้งดินแห้งแตกกระแหงเป็นร่องกว้างลึก ถ้าพบบริเวณชายฝั่งทะเลมักมีเปลือกหอยอยู่ในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง มีปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5 – 6.5 ส่วนดินชั้นล่างหากมีเปลือกหอยปะปนจะมีปฏิกริยาเป็นด่างอ่อนหรือมีค่าความเป็นด่างประมาณ 7.5 – 8.0

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ถ้าเป็นที่ลุ่มมากๆ จะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมในฤดูฝน

พืชที่เหมาะสมกับชุดดิน ได้แก่ ถั่ว อ้อย ฝ้าย ส้มเขียวหวาน มะพร้าว ส้มโอ และปาล์ม
น้ำมัน

ตำบลบางไฉลง

ลักษณะดินในตำบลบางไฉลง แบ่งเป็น 4 ชุด ดังนี้

1. ดินชุดดอนเมือง (ชุดดินที่ 11) ลักษณะเนื้อดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีสีเทาเข้ม ดินล่างเป็นดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือน้ำตาลปนเทา น้ำขังลึก 50 - 100 ซม. นาน 3 - 5 เดือน บางพื้นที่จะขังน้ำนาน 6 - 7 เดือน เป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ดินมีปฏิกริยาเป็นกรดจัดมาก มีธาตุอาหารต่ำ ค่า pH ระหว่าง 4.5 - 5.0 ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: ดินเป็นกรดจัดมาก อาจขาดแร่ธาตุอาหารพืชพวก ไนโตรเจน และฟอสฟอรัส หรืออาจมีสารละลายพวกอลูมิเนียม และเหล็กมากเกินไปจนเป็นพิษ ต่อพืชฤดูฝนน้ำแช่ขังนาน 3 - 7 เดือน

ความเหมาะสม ปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล และเลี้ยงปลาน้ำกร่อย

2. ดินชุด 24 ลักษณะเนื้อดิน เป็นพวกดินทราย มีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดปะสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีเทาในชั้นดินล่าง บางแห่งจะพบชั้นที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุ เป็นชั้นบางๆ มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบหรือราบเรียบ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5 - 6.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินเป็นทรายจัด พืชมักแสดงอาการขาดน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก

ความเหมาะสม ปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล และเลี้ยงปลาน้ำกร่อย

3. ดินผสมท่าจีนบางปะกง (ชุดดินที่ 6) ลักษณะเนื้อดิน ดินบนเป็นดินเหนียวตลอด มีสีน้ำตาลถึงเทาเข้ม มีจุดปะสีเทา หรือแดงปนเหลือง มีการระบายน้ำเร็วพบตามที่ราบ น้ำแช่ขัง 30 - 50 ซม. นาน 3 - 5 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำหรือค่อนข้างต่ำ pH 4.5 - 5.5 ดินล่างมีสีเทาเข้ม มีธาตุอาหารสูง ดินบนมี pH 6.0 - 8.0 ดินล่างมี pH ระหว่าง 7.0 - 8.0 ระดับความสมบูรณ์สูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ฤดูฝนน้ำแช่ขังนาน 3 - 5 เดือน

ความเหมาะสม ปานกลางในการปลูกข้าว พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ และการปลูกไม้ผล

4. ดินชุดแกลง (ชุดดินที่ 18) ลักษณะเนื้อดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียว ทรายมีสีเทาอ่อน มีจุดปะสีแดง มีธาตุอาหารต่ำ มี pH ระหว่าง 4.5 – 6.0 ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ น้ำแข็งลึก 30 ซม. นานประมาณ 4 เดือน เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินเป็นดินทรายหยาบ พืชมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ฤดูฝนมีน้ำแข็งนาน 4 เดือน

ความเหมาะสม ปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล

ตำบลบางปลา และตำบลบางพลีใหญ่

ลักษณะดินในตำบลบางปลา และตำบลบางพลีใหญ่ จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน แบ่งเป็น 2 หน่วยดิน ดังนี้

1. ชุดดินที่ 2 หน่วยดินนี้เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทา หรือเทาแก่ ดินล่างสีเทามีจุดปะสีน้ำตาลและสีเหลือง หรือสีแดง มีการระบายน้ำเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5 - 5.0 มีน้ำแข็งลึก 20 - 50 ซม. นาน 3 - 5 เดือน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ปฏิกิริยาดินค่อนข้างเป็นกรดจัด ฤดูฝนน้ำขังนาน 3 - 5 เดือน

พืชที่เหมาะสมกับชุดดิน อ้อย, ฝ้าย, ถั่ว, มะพร้าว, ส้มโอ

2. ชุดดินที่ 3 หน่วยดินนี้เป็นดินที่มีเนื้อดินพวกดินเหนียว ดินบนมีสีดำ ดินล่างมีสีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน มีจุดปะสีเหลือง และสีน้ำตาล หรือสีแดง มีการระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ดินมี

ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาเป็นกรดแก่ ถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ปริมาณ 5.5 – 5.8

ดินในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำบ่อเลี้ยงปลาและปลูกไม้ผล

ตำบลหนองปรือ

ลักษณะดินในตำบลหนองปรือแบ่งเป็นดินชุดต่างๆ ดังนี้

1. **ดินชุดดอนเมือง (ชุดดินที่ 11)** ลักษณะเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีสีเทาเข้ม ดินล่างเป็นดินเหนียว มีสีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา มีธาตุอาหารต่ำ pH ระหว่าง 4.5 – 5.0 ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ความเหมาะสมปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล

2. **ดินชุด 24** ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาลปนเทา มีธาตุอาหารต่ำ ความเหมาะสมปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล และเลี้ยงปลาน้ำกร่อย

3. **ดินผสมท่าจีนบางปะกง (ชุดดินที่ 6)** ลักษณะเนื้อดิน ดินบนเป็นดินเหนียวตลอด มีสีน้ำตาลถึงเทาเข้ม มีจุดปะสีดำหรือแดงปนเหลือง ดินล่างมีสีเทาเข้มมีธาตุอาหารสูง ดินบนมี pH ระหว่าง 6.0 – 8.0 ดินล่างมี pH ระหว่าง 7.8 – 8.0 ระดับความสมบูรณ์สูง ความเหมาะสมปานกลางในการปลูกข้าวทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และการปลูกไม้ผล

4. **ดินชุดแกลง (ดินชุดที่ 18)** ลักษณะเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายมีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียว ทรายมีสีเทาอ่อนมีจุดปะสีแดง มีธาตุอาหารต่ำ มี pH ระหว่าง 4.5 – 6.0 ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ความเหมาะสมปานกลางในการปลูกข้าวและไม้ผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิดา สายะตานันท์ (2543) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลักษณะ

ของงาน การปลูกและการดูแลรักษาพืช ความสำเร็จในงาน ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า ส่วนปัญหาที่เกษตรกรพบมาก คือ ปัญหาทางด้านน้ำเสีย น้ำเค็ม ดินจืด การได้รับข่าวสาร และแรงงานราคาสูง

เสกศักดิ์ เชยชม (2544) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในการปลูกพืช คือ อาชีพการปลูกข้างเหนียวมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ สำหรับวิธีการพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ การเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนปัญหาในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของอาชีพเกษตรกรที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การขาดการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลผลิตเกษตร

วีระชัย เข็มวงษ์ (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดราชบุรี พบว่า มีปัจจัยบางประการที่ส่งผลให้สมาชิกยุวเกษตรกรมีความต้องการประกอบอาชีพเกษตร ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความมั่นคงในอาชีพเกษตร การติดต่อสื่อสาร ความสำเร็จในอาชีพเกษตร การสนับสนุนจากผู้ปกครอง และสถานภาพการเกษตรของครอบครัว ส่วนปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกยุวเกษตรกร ได้แก่ ความไม่แน่นอนของผลผลิต ราคาผลผลิต ความไม่มั่นคงด้านการตลาด ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถึงผลตอบแทนของการลงทุน ความไม่แน่นอนของสภาพ ดิน ฟ้า อากาศ และสภาวะสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงในการลงทุนสูงและรายได้ไม่แน่นอน

ประพจน์ พรหมสมิธ (2550) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรฝึกอบรมให้ความรู้ และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคาในการขายสินค้า เพื่อนำมาสนับสนุนด้านการพัฒนาการเกษตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเพิ่มบทบาทในการพัฒนาการเกษตร โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ทางการเกษตรและการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งควรศึกษาหาแนวทางในการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อย ให้มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพิ่มขึ้น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

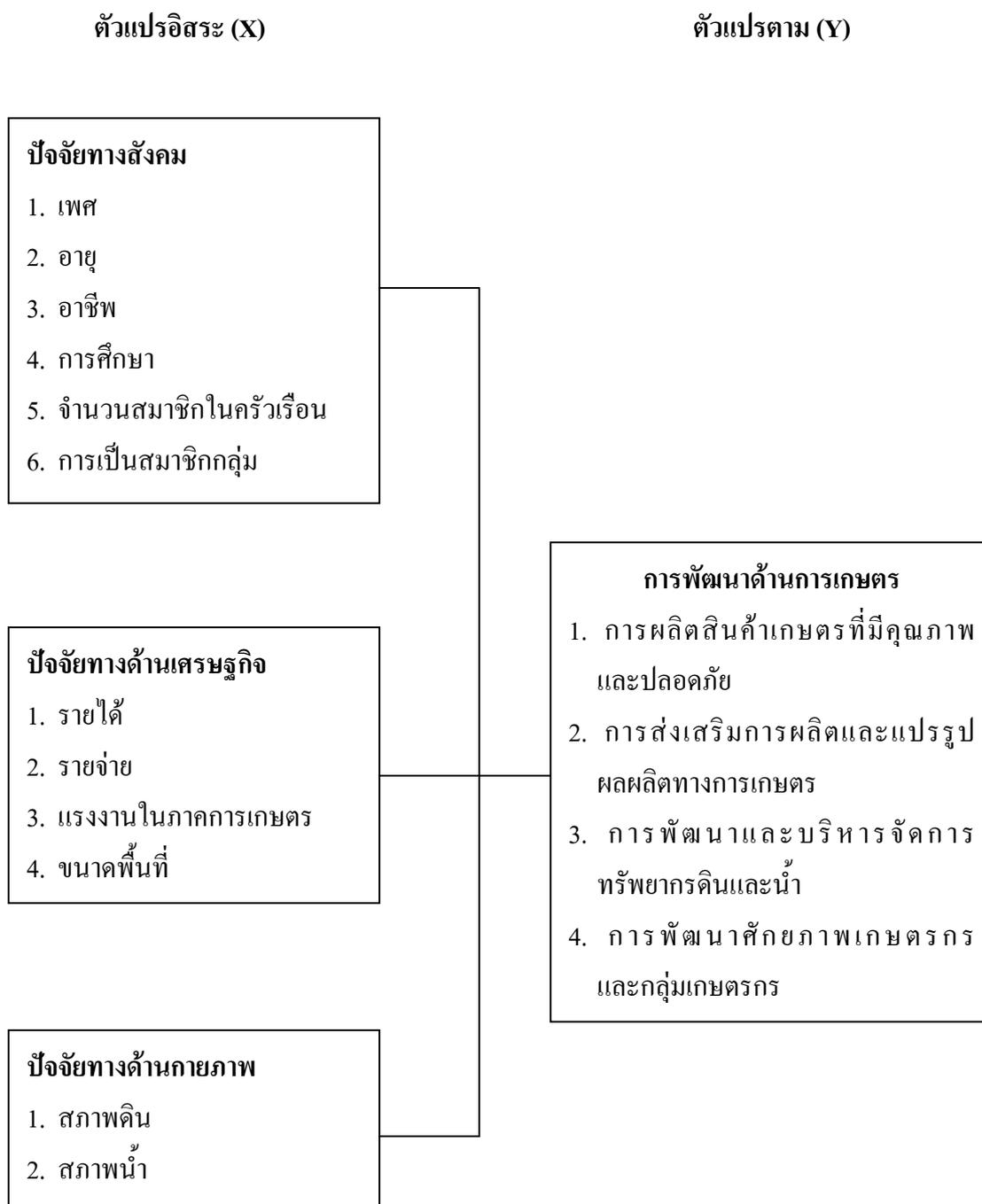
การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

1. **ตัวแปรอิสระ** (independent variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ รายจ่าย จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม สภาพดิน สภาพน้ำ

2. **ตัวแปรตาม** (dependent variables) ได้แก่ การพัฒนาด้านการเกษตร มี 4 ด้าน ดังนี้

1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย
2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ
4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาถึง การพัฒนาการเกษตร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ครัวเรือนที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,020 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี, 2550)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในภาคการเกษตรของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2,020 ครัวเรือน ได้จำนวนตัวอย่างของเกษตรกรในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เท่ากับ 172 ราย จากสูตรของ Akin (1974) ดังนี้

$$n = \frac{p(1-p)}{(SE/t)^2 + \frac{p(1-p)}{N}}$$

เมื่อ p = เปอร์เซนต์ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ (= 98%)

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร (= 2,020)

t = ระดับความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระ (= 95%)

$$SE = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างอนุมานไปยังกลุ่มประชากร} \\ (= \pm 2)$$

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระ 95 เปอร์เซ็นต์ อัตราที่คาดหวังจะให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 2 เปอร์เซ็นต์

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

$$n = \frac{0.98 (1 - 0.98)}{(0.02 / 1.96)^2 + \frac{0.98 (1 - 0.98)}{2,020}}$$

$$n = 172.20$$

จำนวนประชากรตัวอย่าง คือ 172 ราย

ตารางที่ 11 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล

(n = 172)		
ตำบล	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	สัดส่วนของตัวอย่าง
บางแก้ว	212	18
บางโหนด	420	36
บางปลา	854	73
บางพลีใหญ่	231	20
หนองปรือ	251	21
ราชาเทวะ	52	4
รวม	2,020	172

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย แหล่งเงินทุน การถือครองที่ดิน และแรงงาน

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ สภาพดิน และสภาพน้ำ

ตอนที่ 4 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตเกษตร และอื่นๆ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2548)

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการพัฒนาการเกษตร

การวัดตัวแปร

ในการกำหนดคะแนนความคิดเห็นในการวัดค่าตัวแปร เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

เห็นด้วย	=	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	=	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	1	คะแนน

การแปลผลข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็น มาเทียบเกณฑ์การแบ่งความหมาย โดยใช้ช่วงค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 &= 0.66
 \end{aligned}$$

ใช้ช่วงค่าเฉลี่ยดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

เห็นด้วย	=	2.34 - 3.00	คะแนน
ไม่แน่ใจ	=	1.67 - 2.33	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	1.00 - 1.66	คะแนน

ขั้นตอนการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูล และผลงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเพื่อการพัฒนาภาคการเกษตรจาก กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัด
2. จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม จึงนำมาพัฒนาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาภาคการเกษตร เพื่อใช้ในการวิจัย
3. นำข้อมูลที่พัฒนาแล้วให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
4. ทำการทดสอบเครื่องมือโดยการ try out ทดสอบแบบสัมภาษณ์ตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ
5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสังเกตการณ์ บันทึก มาทำการวิเคราะห์การทำการเกษตรในปัจจุบัน
6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยวิธีทางสถิติร่วมกับข้อมูลจากการสังเกต สรุปผลการวิจัย แสดงปัญหาและนำเสนอข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การศึกษารพัฒนาด้านการเกษตร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้แบ่งผล
การศึกษาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและทางกายภาพ

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและทางกายภาพ

การศึกษาเพศของเกษตรกรปรากฏว่าเกษตรกร ร้อยละ 76.7 เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง
ร้อยละ 23.3 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 เพศของเกษตรกร

(n = 172)		
เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	132	76.7
หญิง	40	23.3
รวม	172	100.0

เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 34.9 รองลงมาอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 30.8 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 14.0 อายุระหว่าง 61 – 70 ปี ร้อยละ 12.8 อายุต่ำกว่า 31 ปี ร้อยละ 4.1 และมากกว่า 70 ปี ร้อยละ 3.4 เกษตรกรมีอายุน้อยที่สุด 21 ปี มากที่สุด 78 ปี และอายุเฉลี่ยทั้งหมดของเกษตรกรเท่ากับ 50 ปี (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 อายุของเกษตรกร

(n = 172)		
อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า - 31	7	4.1
31 – 40	24	14.0
41 – 50	60	34.9
51 – 60	53	30.8
61 – 70	22	12.8
มากกว่า 70	6	3.4
รวม	172	100.0

อายุน้อยที่สุด 21 ปี อายุมากที่สุด 78 ปี อายุเฉลี่ย 50 ปี S.D. = 10.3

ระดับการศึกษาของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 50.6 รองลงมา ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 15.7 ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น ปริญญาตรี ประถมศึกษาปีที่ 7 และปวส./อนุปริญญา มีร้อยละ 12.2, 11.6, 3.5, 2.3 และ 1.2 ตามลำดับ และไม่ได้รับการศึกษา มีร้อยละ 2.9 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

(n = 172)

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	5	2.9
ประถมศึกษาปีที่ 4	87	50.6
ประถมศึกษาปีที่ 6	27	15.7
ประถมศึกษาปีที่ 7	4	2.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	11.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	21	12.2
ปวส. / อนุปริญญา	2	1.2
ปริญญาตรี	6	3.5
รวม	172	100.0

สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมา มีสมาชิกในครัวเรือน 5 - 6 คน ร้อยละ 28.5 สมาชิกในครัวเรือน 7 - 8 คน ร้อยละ 12.7 สมาชิกในครัวเรือน 1 - 2 คน ร้อยละ 7.6 และสมาชิกในครัวเรือน 9 - 10 คน มีร้อยละ 4.1 สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรน้อยที่สุด 1 คนมากที่สุด 10 คน และสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

(n = 172)

สมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 - 2	13	7.6
3 - 4	81	47.1
5 - 6	49	28.5
7 - 8	22	12.7
9 - 10	7	4.1
รวม	172	100.0

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 10 คน เฉลี่ย 5 คน S.D. = 1.8

อาชีพหลักของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรเลี้ยงปลาสด ร้อยละ 43.6 รองลงมา เลี้ยงปลาเบญจพันธุ์ ร้อยละ 39.5 ส่วนปลูกผักกะเจด เลี้ยงกุ้งขาว เลี้ยงปลาตก และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 7.0, 6.4, 2.3 และ 1.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 อาชีพหลักของเกษตรกร

(n = 172)		
อาชีพหลัก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เลี้ยงปลาสด	75	43.6
เลี้ยงปลาเบญจพันธุ์	68	39.5
เลี้ยงปลาตก	4	2.3
ปลูกผักกะเจด	12	7.0
เลี้ยงกุ้งขาว	11	6.4
อื่นๆ	2	1.2
รวม	172	100.0

อาชีพรองของเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพรอง ถึงร้อยละ 80.2 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 19.8 ส่วนเกษตรกรที่มีอาชีพรองได้แก่ เลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 23.0 รับจ้าง ไม้ผล ไม้ยืนต้น ค้าขาย ฟิชซึก และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 20.7, 15.4, 9.4, 6.0 และ 5.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 อาชีพครองของเกษตรกร

(n = 172)

อาชีพครอง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพครอง	34	19.8
อาชีพครอง ^{1/}	138	80.2
ปลูกพืชผัก	16	6.0
ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น	41	15.4
เลี้ยงสัตว์น้ำ	61	23.0
ค้าขาย	25	9.4
รับจ้าง	55	20.7
อื่น ๆ	15	5.7
รวม	213	80.2

หมายเหตุ: ^{1/}อาชีพครองมีมากกว่า 1 อย่าง

การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 57.6 ส่วนเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มร้อยละ 42.4 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิก ธกส. ร้อยละ 24.5 รองลงมา กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 19.3, 6.0, 4.8, 1.7 และ 1.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร

(n = 172)

สมาชิกกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	73	42.4
เป็นสมาชิก ^{1/}	99	57.6
สหกรณ์การเกษตร	11	4.8
กลุ่มเกษตรกร	14	6.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3	1.3
ทกส.	57	24.5
กองทุนหมู่บ้าน	45	19.3
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	4	1.7
รวม	134	57.6

หมายเหตุ: ^{1/} เป็นสมาชิกมีมากกว่า 1 กลุ่ม

จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม ร้อยละ 43.0 เป็นสมาชิก 2 กลุ่ม ร้อยละ 14.0 เป็นสมาชิก 3 กลุ่ม ร้อยละ 2.3 และเป็นสมาชิก 4 กลุ่ม ร้อยละ 0.6 และเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีร้อยละ 40.1 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก

(n = 172)

จำนวนกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	69	40.1
1 กลุ่ม	74	43.0
2 กลุ่ม	24	14.0
3 กลุ่ม	4	2.3
4 กลุ่ม	1	0.6
รวม	172	100.0

รายได้ในภาคเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท/ปี คิดเป็น ร้อยละ 40.6 รองลงมา ต่ำกว่า 100,001 บาท/ปี ร้อยละ 23.3 รายได้ ระหว่าง 250,001 – 400,000 บาท/ปี ร้อยละ 18.0 ส่วนรายได้มากกว่า 700,000 บาท/ปี และ ระหว่าง 400,001 – 550,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.0 และระหว่าง 550,001 – 700,000 บาท/ปี ร้อยละ 4.1 รายได้ในภาคการเกษตรน้อยที่สุด 15,000 บาท/ปี มากที่สุด 5,900,000 บาท/ปี และมีรายได้ในภาคเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยของเกษตรกร เท่ากับ 344,943 บาท/ปี (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)

รายได้ (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100,001	40	23.3
100,001 – 250,000	70	40.6
250,001 – 400,000	31	18.0
400,001 – 550,000	12	7.0
550,001 – 700,000	7	4.1
มากกว่า 700,000	12	7.0
รวม	172	100.0

รายได้น้อยที่สุด 15,000 บาท มากที่สุด 5,900,000 บาท เฉลี่ย 344,943 บาท S.D. = 595,738

หมายเหตุ: ระดับรายได้ 1,100,000, 1,140,000, 1,524,000, 1,950,000, 2,000,000, 2,600,000, 3,500,000 และ 5,900,000 บาท มีระดับละ 1 ราย

รายได้นอกภาคเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รอง ร้อยละ 53.5 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีรายได้รอง ร้อยละ 46.5 เกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตร ต่ำกว่า 30,001 บาท/ปี ร้อยละ 18.6 รายได้ระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท/ปี ร้อยละ 16.9 ระหว่าง 90,001 – 120,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.1 มากกว่า 120,000 บาท/ปี ร้อยละ 5.2 และระหว่าง 60,001 – 90,000 บาท/ปี ร้อยละ 4.7 รายได้นอกภาคการเกษตรน้อยที่สุด 2,000 บาท/ปี มากที่สุด 900,000 บาท/ปี และมีรายได้นอกภาคเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยของเกษตรกรเท่ากับ 79,929 บาท/ปี (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 รายได้นอกภาคการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)

รายได้ (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร	80	46.5
มีรายได้นอกภาคเกษตร	92	53.5
ต่ำกว่า - 30,001	32	18.6
30,001 – 60,000	29	16.9
60,001 – 90,000	8	4.7
90,001 – 120,000	14	8.1
มากกว่า 120,000	9	5.2
รวม	92	53.5

รายได้น้อยที่สุด 2,000 บาท มากที่สุด 900,000 บาท เฉลี่ย 79,929 บาท S.D. = 122,180

รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรส่วนใหญ่ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท/ปี ร้อยละ 41.3 รองลงมา ระหว่าง 250,001 – 400,000 บาท/ปี ร้อยละ 20.3 ส่วนรายได้น้อยกว่า 100,001 บาท/ปี ร้อยละ 15.2 ระหว่าง 400,000 – 550,000 บาท/ปี ร้อยละ 11.6 มากกว่า 700,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.4 และระหว่าง 550,001 – 700,000 บาท/ปี ร้อยละ 5.2 รายได้น้อยที่สุด 36,000 บาท/ปี มากที่สุด 5,900,000 บาท/ปี และมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 385,183 บาท/ปี (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร

(n = 172)

รายได้ (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100,001	26	15.2
100,001 – 250,000	71	41.3
250,001 – 400,000	35	20.3
400,001 – 550,000	20	11.6
550,001 – 700,000	9	5.2
มากกว่า 700,000	11	6.4
รวม	172	100.0

รายได้น้อยที่สุด 36,000 บาท มากที่สุด 5,900,000 บาท เฉลี่ย 385,183 บาท S.D. = 628,582

หมายเหตุ: ระดับรายได้ 1,040,000, 1,140,000, 1,150,000, 1,200,000, 1,524,000, 1,950,000, 2,600,000, 3,500,000 และ 5,900,000 บาท มีระดับละ 1 ราย

รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรส่วนใหญ่ ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท/ปี ร้อยละ 48.8 รองลงมา ต่ำกว่า 100,001 บาท/ปี ร้อยละ 21.5 ส่วนเกษตรกรมีรายจ่าย ระหว่าง 250,001 – 400,000 บาท/ปี ร้อยละ 18.6 มากกว่า 700,000 บาท/ปี ร้อยละ 5.2 ระหว่าง 400,001 – 550,000 บาท/ปี ร้อยละ 4.7 และระหว่าง 550,001 – 700,000 บาท/ปี ร้อยละ 1.2 เกษตรกรมีรายจ่ายน้อยที่สุด 20,000 บาท/ปี มากที่สุด 4,400,000 บาท/ปี และรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 268,099 บาท/ปี (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร

(n = 172)

รายจ่าย (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100,001	37	21.5
100,001 – 250,000	84	48.8
250,001 – 400,000	32	18.6
400,001 – 550,000	8	4.7
550,001 – 700,000	2	1.2
มากกว่า 700,000	9	5.2
รวม	172	100.0

รายจ่ายน้อยที่สุด 20,000 บาท มากที่สุด 4,400,000 บาท เฉลี่ย 268,099 บาท S.D. = 409,557

หมายเหตุ: ระดับรายจ่าย 1,044,000, 1,090,000, 1,120,000, 1,800,000, 2,000,000, 4,400,000 บาท
มีระดับละ 1 ราย

แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืม ร้อยละ 59.9 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้
กู้ยืม ร้อยละ 40.1 เกษตรกรกู้ยืม จาก ธกส. ร้อยละ 26.2 กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ ญาติ/เพื่อนบ้าน
ร้านค้า และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คิดเป็นร้อยละ 21.1, 4.7, 3.7, 2.3 และ 1.9 ตามลำดับ
(ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกร

(n = 172)

แหล่งเงินทุน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้กู้ยืม	69	40.1
กู้ยืม ^{1/}	103	59.9
กองทุนหมู่บ้าน	45	21.1
ธกส.	56	26.2
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	4	1.9
สหกรณ์	10	4.7
ญาติ / เพื่อนบ้าน	8	3.7
ร้านค้า	5	2.3
รวม	128	59.9

หมายเหตุ: ^{1/}แหล่งเงินกู้ยืมมากกว่า 1 แหล่ง

กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่เกษตรกรนำไป ลงทุนประกอบอาชีพ ร้อยละ 90.4 และเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษา ร้อยละ 9.6 (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงิน

(n = 172)

กิจกรรม ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ลงทุนประกอบอาชีพ	104	90.4
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	11	9.6
รวม	115	100.0

หมายเหตุ: ^{1/}เงินที่กู้ยืมมาทำนและครอบครัวนำไปใช้ในกิจกรรมได้มากกว่า 1 อย่าง

การถือครองที่ดินของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรเช่าที่ดินในการทำการเกษตร ร้อยละ 59.3 เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 27.3 และเกษตรกรมีที่ดินที่เป็นของตนเองและเช่าที่ดิน ร้อยละ 13.4 (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 การถือครองที่ดินของเกษตรกร

(n = 172)		
การถือครองที่ดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เป็นของตนเอง	47	27.3
เช่าที่ดิน	102	59.3
เป็นของตนเองและเช่าที่ดิน	23	13.4
รวม	172	100.0

ค่าเช่าที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรเสียค่าเช่าที่ดินทำการเกษตรระหว่าง 901 – 1,200 บาท/ไร่ ร้อยละ 55.8 รองลงมาระหว่าง 301 - 600 บาท/ไร่ ร้อยละ 20.2 ส่วนระหว่าง 1,201 – 1,500 บาท/ไร่ ร้อยละ 10.6 มากกว่า 1,500 บาท/ไร่ ร้อยละ 6.6 ต่ำกว่า 301 บาท/ไร่ ร้อยละ 3.9 และระหว่าง 601 – 900 บาท/ไร่ ร้อยละ 2.9 ค่าเช่าที่ดินน้อยที่สุด 150 บาท/ไร่ มากที่สุด 4,000 บาท/ไร่ และค่าเช่าที่ดินทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 1,035 บาท/ไร่ (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ค่าเช่าที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)		
ค่าเช่าที่ดิน (บาท/ไร่)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 301	4	3.9
301 – 600	21	20.2
601 – 900	3	2.9
901 – 1,200	58	55.8
1,201 – 1,500	11	10.6
มากกว่า 1,500	7	6.6
รวม	104	100.0

ค่าเช่าที่ดินน้อยที่สุด 150 บาท มากที่สุด 4,000 บาท เฉลี่ย 1,035 บาท S.D. = 706

หมายเหตุ: เกษตรกรใช้ที่ดินผู้อื่นโดยไม่เสียค่าเช่าจำนวน 21 ราย

ขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำกว่า 11 ไร่ ร้อยละ 34.9 รองลงมาระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 23.8 ระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 18.6 มากกว่า 50 ไร่ ร้อยละ 9.3 ระหว่าง 31 – 40 ไร่ ร้อยละ 7.6 และระหว่าง 41 – 50 ไร่ มีร้อยละ 5.8 เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 360 ไร่ และขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 28 ไร่ (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร

(n = 172)

ขนาดที่ดิน (ไร่)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 11	60	34.9
11 - 20	32	18.6
21 – 30	41	23.8
31 – 40	13	7.6
41 – 50	10	5.8
มากกว่า 50	16	9.3
รวม	172	100.0

ขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 360 ไร่ เฉลี่ย 28 ไร่ S.D. = 39.0

จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมาจำนวน 1 คน มีร้อยละ 37.8 ส่วนครัวเรือนที่มีแรงงานทางการเกษตรจำนวน 3, 4 และ 5 คนขึ้นไป มีร้อยละ 9.3, 5.8, 2.3 ตามลำดับ จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 8 คน จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร

(n = 172)

แรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	65	37.8
2	77	44.8
3	16	9.3
4	10	5.8
5 คนขึ้นไป	4	2.3
รวม	172	100.0

จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 8 คน เฉลี่ย 2 คน S.D. = 1.0

ค่าจ้างแรงงานของเกษตรกรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 200 บาท/วัน มีร้อยละ 83.8 และมากกว่า 200 บาท/วัน มีร้อยละ 16.2 ค่าจ้างแรงงานน้อยที่สุด 170 บาท/วัน มากที่สุด 400 บาท/วัน ค่าจ้างแรงงานทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 209 บาท/วัน (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ค่าจ้างแรงงานของเกษตรกร

(n = 172)

ค่าจ้างแรงงาน (บาท/วัน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 200	57	83.8
มากกว่า 200	11	16.2
รวม	68	100.0

ค่าจ้างแรงงานน้อยที่สุด 170 บาท มากที่สุด 400 บาท เฉลี่ย 209 บาท S.D. = 45.0

สภาพดินในพื้นที่ของเกษตรกรส่วนใหญ่มีสภาพดินเหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 88.4 และสภาพดินไม่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตร ร้อยละ 11.6 (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 สภาพดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตร

(n = 172)

สภาพดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เหมาะสม	152	88.4
ไม่เหมาะสม	20	11.6
รวม	172	100.0

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปัญหาเกี่ยวกับดิน ร้อยละ 88.4 และมีปัญหา ร้อยละ 11.6 ส่วนปัญหาดินของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็น ดินเปรี้ยว ร้อยละ 14.0 รองลงมา ดินเค็ม ร้อยละ 12.2 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และอื่นๆ มีร้อยละ 9.3, 5.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ปัญหาดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)

ปัญหาเกี่ยวกับดิน ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	101	58.7
มีปัญหา	71	41.3
ดินเปรี้ยว	24	14.0
ดินเค็ม	21	12.2
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	16	9.3
อื่นๆ	10	5.8
รวม	71	41.3

หมายเหตุ: ^{1/}ปัญหาเกี่ยวกับดินเลือกได้มากกว่า 1 ปัญหา

แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ มีร้อยละ 95.5 รองลงมา น้ำใต้ดิน ร้อยละ 3.4 และน้อยที่สุดเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมา มีร้อยละ 1.1 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)

แหล่งน้ำ ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แหล่งน้ำธรรมชาติ	169	95.5
น้ำใต้ดิน	6	3.4
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมา	2	1.1
รวม	177	100.0

หมายเหตุ: ^{1/} แหล่งน้ำมีมากกว่า 1 แหล่ง

น้ำใช้เพื่อการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหา ร้อยละ 58.7 และมีปัญหา ร้อยละ 41.3 ปัญหาที่เกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ น้ำเน่าเสียจากโรงงาน คิดเป็น ร้อยละ 14.9 รองลงมา น้ำไม่เพียงพอ ร้อยละ 14.5 น้ำท่วม ร้อยละ 7.3 และน้อยที่สุด น้ำกร่อย มีร้อยละ 4.6 (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตรของเกษตรกร

(n = 172)

ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	101	58.7
มีปัญหา	71	41.3
น้ำกร่อย	22	4.6
น้ำไม่เพียงพอ	70	14.5
น้ำเน่าเสียจากโรงงาน	72	14.9
น้ำท่วม	35	7.3
รวม	199	41.3

หมายเหตุ: ^{1/} ปัญหาเกี่ยวกับน้ำมีได้มากกว่า 1 ปัญหา

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการพัฒนาอาชีพ ถึง ร้อยละ 79.7 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรมี ร้อยละ 20.3 (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

(n = 172)		
ความต้องการพัฒนาอาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต้องการ	137	79.7
ไม่ต้องการ	35	20.3
รวม	172	100.0

ความต้องการรับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏว่าส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการ ฝึกอบรม ร้อยละ 41.8 รองลงมา ศึกษาดูงาน ร้อยละ 29.9 และชมการสาธิต ร้อยละ 28.3 สำหรับ ประเภทความรู้ที่เกษตรกรต้องการ การปลูกพืช ได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก ต้องการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิต มีร้อยละ 10.2 และ 6.8 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลาเบญจพันธุ์ ปลาสลิด และกุ้ง ต้องการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิต มีร้อยละ 28.4, 22.9 และ 9.5 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่ต้องการ การแปรรูปผลผลิตการเกษตร และการเพาะเห็ด ต้องการ ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิต มีร้อยละ 7.9 และ 3.5 และเกษตรกรที่ต้องการ การทำเกษตร ผสมผสาน หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ และอื่นๆ ต้องการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิต มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 2.6 เกษตรกรมีความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ และสัตว์น้ำ อื่นๆ มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 1.5 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 ความต้องการรับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร

ประเภทอาชีพเกษตรกร	ต้องการ (ราย)			รวม	ร้อยละ
	ฝึกอบรม	ศึกษาดูงาน	ชมการสาธิต		
การปลูกพืช					
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	25 (44.6)	17 (30.4)	14 (25.0)	56	10.2
พืชผัก	17 (45.9)	9 (24.3)	11 (29.7)	37	6.8
การเลี้ยงสัตว์	3 (37.5)	3 (37.5)	2 (25.0)	8	1.5
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ					
ปลาสด	55 (44.0)	40 (32.0)	30 (24.0)	125	22.9
ปลาเบญจพันธ์	59 (38.1)	47 (30.3)	49 (31.6)	155	28.4
กุ้ง	21 (40.4)	16 (30.8)	15 (28.8)	52	9.5
สัตว์น้ำอื่นๆ	5 (62.5)	3 (37.5)	0 (0.0)	8	1.5
การทำเกษตรผสมผสาน	6 (42.9)	4 (28.6)	4 (28.6)	14	2.6
การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร	19 (44.2)	11 (25.6)	13 (30.2)	43	7.9
หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์	6 (42.9)	4 (28.6)	4 (28.6)	14	2.6
การเพาะเห็ด	7 (36.8)	5 (26.4)	7 (36.8)	19	3.5
อื่นๆ	5 (35.7)	4 (28.6)	5 (35.7)	14	2.6
รวม	228 (41.8)	163 (29.9)	154 (28.3)	545	100.0

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย ($\bar{x} = 2.48$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 37)

ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ เห็นด้วย ได้แก่

- การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสู่ลักษณะการผลิตที่ดี (GAP) ($\bar{x}=2.85$)

- การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ($\bar{x} = 2.77$)

- การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์ ($\bar{x} = 2.72$)

- การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ($\bar{x} = 2.66$)

- การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร ให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย ($\bar{x} = 2.63$)

ส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ได้แก่

- การเฝ้าระวังและตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก ($\bar{x} = 1.87$)

- การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลาและท่าเทียบเรือ และเรือประมง ($\bar{x} = 1.84$)

ตารางที่ 37 การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย

การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และปลอดภัย	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี	152 (88.4)	15 (8.7)	5 (2.9)	2.85	เห็นด้วย
การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมง อินทรีย์	137 (79.6)	22 (12.8)	13 (7.6)	2.72	เห็นด้วย
การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	141 (82.0)	23 (13.4)	8 (4.6)	2.77	เห็นด้วย
การเฝ้าระวังตรวจติดตามสุขภาพอนามัย สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก	66 (38.4)	18 (10.5)	88 (51.1)	1.87	ไม่แน่ใจ
การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลา และท่าเทียบเรือ และเรือประมง	54 (31.4)	37 (19.6)	81 (47.1)	1.84	ไม่แน่ใจ
การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้ มาตรฐาน	127 (73.8)	32 (18.6)	13 (7.6)	2.66	เห็นด้วย
การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร ให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย	127 (73.8)	26 (15.1)	19 (11.1)	2.63	เห็นด้วย
รวม				2.48	เห็นด้วย

การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ไม่เห็นด้วย ($\bar{x} = 1.60$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 38)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วย ได้แก่

- การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต ($\bar{x} = 2.69$)

ส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ได้แก่

- การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี ($\bar{x} = 1.81$)

- การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืนธรรมชาติ ($\bar{x} = 1.72$)

ส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย ได้แก่

- การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป และการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ($\bar{x} = 1.53$)

- การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ($\bar{x} = 1.48$)

- การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง ($\bar{x} = 1.29$)

- การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง ($\bar{x} = 1.19$)

- การส่งเสริมการเลี้ยงปูทะเล ($\bar{x} = 1.13$)

ตารางที่ 38 การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การส่งเสริมการผลิตและแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบ มุ่งเน้นผลผลิต	142 (82.5)	6 (3.5)	24 (14.0)	2.69	เห็นด้วย
การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม ไม่ใช่สารเคมี	59 (34.3)	22 (12.8)	91 (52.9)	1.81	ไม่แน่ใจ
การส่งเสริมการเลี้ยงปูทะเล	5 (2.9)	12 (7.0)	155 (90.1)	1.13	ไม่เห็นด้วย
การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง	18 (10.5)	14 (8.1)	140 (81.4)	1.29	ไม่เห็นด้วย
การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืน ธรรมชาติ	46 (26.7)	31 (18.0)	95 (55.2)	1.72	ไม่แน่ใจ
การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง	6 (3.5)	21 (12.2)	145 (84.3)	1.19	ไม่เห็นด้วย
การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตร	24 (14.0)	35 (20.3)	113 (65.7)	1.48	ไม่เห็นด้วย
การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการ เกษตร	31 (18.0)	29 (16.9)	112 (65.1)	1.53	ไม่เห็นด้วย
การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป	25 (14.5)	42 (24.4)	105 (61.0)	1.53	ไม่เห็นด้วย
รวม				1.60	ไม่เห็นด้วย

การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ไม่น่าพอใจ ($\bar{x} = 2.32$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 39)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำส่วนใหญ่ เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย ได้แก่

- การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด ($\bar{x} = 2.81$)
- การปรับปรุงพังกันน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ ($\bar{x} = 2.52$)
- การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน ($\bar{x} = 2.51$)
- การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ($\bar{x} = 2.45$)
- การบริการวิเคราะห์ดิน ($\bar{x} = 2.43$)
- ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน ($\bar{x} = 2.37$)

ส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ ได้แก่

- การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 1.79$)
- การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมโดยใช้หญ้าแฝก ($\bar{x} = 1.73$)

ตารางที่ 39 การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

การพัฒนาและบริหารจัดการ ทรัพยากรดินและน้ำ	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
การปรับปรุงพื้งกันน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ	112 (65.1)	37 (21.5)	23 (13.4)	2.52	เห็นด้วย
การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด	147 (85.5)	18 (10.5)	7 (4.20)	2.81	เห็นด้วย
การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับ ปรุงบำรุงดิน	108 (62.8)	43 (25.0)	21 (12.2)	2.51	เห็นด้วย
การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ย อินทรีย์น้ำ	103 (59.9)	43 (25.0)	26 (15.1)	2.45	เห็นด้วย
การบริการวิเคราะห์ดิน	95 (55.2)	56 (32.6)	21 (12.2)	2.43	เห็นด้วย
การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการ อนุรักษ์ดินและน้ำ	41 (23.8)	54 (31.4)	77 (44.8)	1.79	ไม่แน่ใจ
ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ ในชุมชน	97 (56.4)	41 (23.8)	34 (19.8)	2.37	เห็นด้วย
การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมโดยใช้หญ้าแฝก	39 (22.7)	48 (27.9)	85 (49.4)	1.73	ไม่แน่ใจ
รวม				2.32	ไม่แน่ใจ

การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 2.40$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 40)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรอยู่ในระดับเห็นด้วย ได้แก่

- การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ($\bar{x} = 2.80$)
- การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 2.75$)
- การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/ฟาร์มสาธิตจุดเรียนรู้ของเกษตรกรประจำตำบล ($\bar{x} = 2.72$)
- การพัฒนาความรู้และทักษะของครัวเรือนเกษตรกร ($\bar{x} = 2.47$)
- จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม ($\bar{x} = 2.44$)

ส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ได้แก่

- ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย ($\bar{x} = 2.33$)
- การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน และการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 2.23$)
- การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครัวบัญชีอาสา ($\bar{x} = 2.13$)
- การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของเกษตรกร ในกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 1.95$)

ตารางที่ 40 การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของ เกษตรกร	56 (32.6)	51 (29.7)	65 (37.8)	1.95	ไม่แน่ใจ
การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนา อาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	144 (83.7)	21 (12.2)	7 (4.1)	2.80	เห็นด้วย
การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/ สาธิตจุดเรียนรู้ประจำตำบล	130 (75.6)	35 (20.3)	7 (4.1)	2.72	เห็นด้วย
การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครูบัญชีอาสา	76 (44.2)	43 (25.0)	53 (30.8)	2.13	ไม่แน่ใจ
การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน	88 (51.2)	33 (19.2)	51 (29.7)	2.22	ไม่แน่ใจ
การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	135 (78.5)	31 (18.0)	6 (3.5)	2.75	เห็นด้วย
ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร	96 (55.8)	37 (21.5)	39 (22.7)	2.33	ไม่แน่ใจ
จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตร ประจำกลุ่ม	104 (60.5)	40 (23.3)	28 (16.3)	2.44	เห็นด้วย
การพัฒนาความรู้และทักษะของ ครัวเรือนเกษตรกร	98 (57.0)	56 (32.6)	18 (10.5)	2.47	เห็นด้วย
การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน	85 (49.4)	42 (24.4)	45 (26.2)	2.23	ไม่แน่ใจ
รวม				2.40	เห็นด้วย

แนวทางการพัฒนาทางด้านการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีแนวความคิดเห็นในด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย การส่งเสริมการผลิต และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ปรากฏว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ไม่แน่ใจ ($\bar{x} = 2.20$) (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 แสดงสรุปความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการเกษตร

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย	2.48	เห็นด้วย
การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	1.60	ไม่เห็นด้วย
การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ	2.32	ไม่แน่ใจ
การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร	2.40	เห็นด้วย
รวม	2.20	ไม่แน่ใจ

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหา ปลายาย ร้อยละ 30.7 รองลงมาคือ โรค/แมลง ปุ๋ย/อาหารสัตว์ราคาแพง กุ้ง/ปลาโตช้า ผลผลิตราคาถูก หอยเชอรี่ การคมนาคมไม่สะดวก และได้ผลผลิตต่ำ คิดเป็นร้อยละ 23.6, 15.8, 14.3, 6.4, 5.7, 2.1 และ 1.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 ปัญหาของเกษตรกร

(n = 172)

ปัญหา	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ปลายาย	43	30.7
โรค/แมลง	33	23.6
กุ้ง/ปลาโตช้า	20	14.3
ปุ๋ย/อาหารสัตว์ราคาแพง	22	15.8
ได้ผลผลิตต่ำ	2	1.4
ผลผลิตราคาถูก	9	6.4
การคมนาคมไม่สะดวก	3	2.1
หอยเชอรี่	8	5.7
รวม	197	100.0

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ คือ เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาดูแล ร้อยละ 40.0 รองลงมาคือ ดูแลราคาผลผลิต/ราคาอาหารปลา ดูแลน้ำ และดูแลตลาด คิดเป็นร้อยละ 27.3, 21.8 และ 10.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 43 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

(n = 172)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาดูแล	22	40.0
ดูแลราคาผลผลิต/อาหารปลา	15	27.3
ดูแลน้ำ	12	21.8
ดูแลตลาด	6	10.9
รวม	55	100.0

ข้อวิจารณ์

จากผลการวิจัย มีข้อวิจารณ์ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและทางกายภาพ

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50.6) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาปีที่ 4

อาชีพหลักของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรเลี้ยงปลาสด รองลงมา เลี้ยงปลาเบญจพันธุ์ ปลุกผักกะเจด เลี้ยงกุ้งขาว เลี้ยงปลาคูก และอาชีพอื่นๆตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพทางด้านการทำประมง เนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะต่อการทำการประมง และอาชีพการทำประมงเป็นอาชีพที่ทำมาแต่ดั้งเดิมของจังหวัดสมุทรปราการ

อาชีพรองของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.2) มีอาชีพรอง เนื่องจากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวมีรายได้ ไม่เพียงพอ ต่อรายจ่ายทั้งครอบครัว ส่วนใหญ่อาชีพรองของ

เกษตรกร คือ เลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากเป็นอาชีพที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพหลัก โดยทั้งอาชีพหลักและอาชีพรองนั้นเกษตรกรทำอยู่ในพื้นที่เดียวกัน แต่ให้ความสำคัญต่างกันและลงทุนต่างกัน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 57.6) เนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มจะทำให้เกษตรกรสามารถมีแหล่งกู้ยืมเงิน เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ รวมทั้งการเอื้อประโยชน์อื่นๆ ในการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกร เช่น การซื้อขายสินค้าเกษตร การซื้อปัจจัยการผลิต เป็นต้น

รายได้ในภาคเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.6) มีรายได้ในภาคเกษตร อยู่ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท/ปี เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยที่สุด 15,000 บาท/ปี มากที่สุด 5,900,000 บาท/ปี และรายได้เฉลี่ย 344,943 บาท/ปี การที่รายได้ของเกษตรกรแตกต่างกันค่อนข้างมาก เป็นเพราะปัจจัยพื้นที่ทำการเกษตร กล่าวคือ มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก ย่อมมีรายได้มาก ส่วนคนที่ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย ย่อมมีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงปลาสดนั้น ต้องมีพื้นที่ค่อนข้างมากจึงจะคุ้มทุนและได้กำไร

รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.8) มีรายจ่ายทั้งหมด อยู่ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท/ปี เกษตรกรมีรายจ่ายน้อยที่สุด 20,000 บาท/ปี มากที่สุด 4,400,000 บาท/ปี และรายจ่ายเฉลี่ย 268,099 บาท/ปี เนื่องจากจำนวนของรายจ่ายขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตร และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรที่มีขนาดของที่ดินและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรมาก รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรก็จะมาก ส่วนเกษตรกรที่มีขนาดของที่ดินและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรน้อย รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรก็จะน้อยด้วย

การถือครองที่ดินของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.7) เช่าที่ดินในการทำการเกษตร เนื่องจากค่าเช่าที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 1,035 บาท/ไร่/ปี ซึ่งเป็นราคาเช่าที่ไม่สูงมากนัก เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร (เลี้ยงปลาสด)

จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.8) มีจำนวนแรงงานเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีขนาดปานกลาง แต่จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรมีน้อย

ปัญหาเกี่ยวกับดิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.7) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ส่วนปัญหาดินที่พบบ่อย คือ ดินเปรี้ยว เนื่องจาก สภาพดินของอำเภอบางพลีมีค่าความเป็นกรด ที่ pH 4.5 - 5.5 (กมล อุทธิหะมาะ, 2550) และเป็นสภาพดินทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.7) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อทำการเกษตรของเกษตรกร ส่วนปัญหาน้ำที่พบบ่อย คือ น้ำเน่าเสียจากโรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา สายะตานันท์ (2543) ซึ่งเป็นปัญหาที่มักพบเสมอในพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรของเกษตรกร และมีโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนบ้านเรือนที่พักอาศัยจำนวนมากอยู่ด้วยกัน

2. ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.7) มีความต้องการพัฒนาอาชีพ เกษตรกรที่ไม่ต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรมี ร้อยละ 20.3 เกษตรกรที่ต้องการพัฒนาอาชีพส่วนใหญ่ต้องการความรู้เรื่อง ปลูกเบญจพันธุ์ ซึ่งขัดแย้งกับอาชีพหลักของเกษตรกร คือ การเลี้ยงปลาสลิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีความรู้ในการเลี้ยงปลาสลิดคืออยู่แล้ว เพราะเลี้ยงมานาน ส่วนความรู้ในการเลี้ยงปลานิลเป็นความรู้ใหม่ และเป็นความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาอาชีพรองของเกษตรกรได้ ส่วนลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรต้องการ คือ ฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกศักดิ์ เขยชม (2544)

3. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 2.85$) ในด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย เนื่องจากเกษตรกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค มิฉะนั้นเกษตรกรจะขายผลผลิตของตนไม่ได้ เพราะตลาดไม่ต้องการ

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 2.80$) ในด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มศักยภาพของตนเอง และการรวมกลุ่มในการ

ทำการเกษตร ทั้งในด้านการกู้ยืมเงินลงทุนและการพัฒนาอาชีพในด้านต่างๆ และยังสอดคล้องกับจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร ที่มีแรงงานไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนเกษตรกร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ เนื่องจากเกษตรกรไม่แน่ใจ ถึงศักยภาพในการแก้ปัญหาด้านดินและน้ำของทางราชการ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานาน และปัจจุบันความเจริญของสังคมเมืองที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหาทางน้ำก็เพิ่มมากขึ้น เป็นการยากที่เกษตรกรจะควบคุมได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาเกี่ยวกับดิน และ ปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่กล่าวถึงแล้ว

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย ในด้านการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรน้อย ขาดกำลังในการช่วยผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 30.7 ประสบกับปัญหา ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับปัญหา น้ำเน่าเสียจากโรงงาน เนื่องจากเกษตรกรทำการประมง จึงต้องใช้น้ำเป็นหลักในการประกอบอาชีพ ถ้าน้ำเน่าเสียมักประสบปัญหาปลอดภัยอยู่เสมอ

ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร ร้อยละ 40.0 คือ เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาดูแลให้มากยิ่งขึ้น และหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของประพจน์ พรหมสมิทธิ์ (2550) ที่ว่าเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล เยี่ยมเยียน ให้ความรู้ และแก้ไขปัญหาต่างๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาศึกษา 172 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

เกษตรกรที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 50.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน อาชีพหลัก เลี้ยงปลาสด ร้อยละ 43.6 มีอาชีพรอง ร้อยละ 80.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 57.6 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 42.4 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 385,183 บาท ส่วนรายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 268,099 บาท ส่วนใหญ่กู้ยืมร้อยละ 59.9 แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมได้แก่ ธกส. ร้อยละ 26.2 เงินที่กู้ยืมจะนำไปลงทุนประกอบอาชีพ การถือครองที่ดินเกษตรกรเช่าที่ดินผู้อื่นถึงร้อยละ 59.3 ค่าเช่าที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรเฉลี่ย 1,035 บาท/ไร่ ขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 28 ไร่ จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน และค่าจ้างแรงงานต่อวันเฉลี่ย 209 บาทสภาพดินเหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตร ร้อยละ 88.4 มีปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตรเป็นดินเปรี้ยว ร้อยละ 14.0 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 95.5 และมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตร เกิดจากน้ำเน่าเสียจากโรงงาน ร้อยละ 14.9

เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการพัฒนาอาชีพการเกษตร ถึงร้อยละ 79.7 ต้องการพัฒนาทางการเลี้ยงปลาเบญจพันธุ์ และปลาสด ร้อยละ 28.4 และ 22.9 ต้องการรับความรู้ทางการเกษตร โดย การฝึกอบรม ร้อยละ 41.8

แนวทางการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ โดยเกษตรกรเห็นด้วยในด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย และการพัฒนาศักยภาพ

เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร แต่ไม่แน่ใจในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และเกษตรกรไม่เห็นด้วยในด้านการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ปลายาย ร้อยละ 30.7 และข้อเสนอแนะของเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ควรให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล ร้อยละ 40.0

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. ภาครัฐควรมีการกำหนดผังเมืองออกเป็นสัดส่วน แบ่งเขตพื้นที่เป็นเขตเกษตรกรรม เขตชุมชน เขตโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อความสะดวกในการจัดการ และออกมาตรการการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนระเบียบที่วางไว้อย่างจริงจัง เพื่อสงวนเขตพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอบางพลีให้คงอยู่ต่อไป เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพ มีรายได้ และอำเภอบางพลีมีชื่อเสียงที่เป็นแหล่งผลิตพลาสติกคุณภาพของประเทศ

2. ปัจจุบันสภาพแม่น้ำลำคลองได้เปลี่ยนไปจากเดิมในทางเสื่อมโทรม ภาครัฐจึงควรมีมาตรการการดูแลแม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญสำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น มีการเพิ่มมาตรการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมก่อนที่จะปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง การจำกัดแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย การส่งเสริมให้เกษตรกรบำบัดน้ำเสียด้วยเทคโนโลยีง่ายๆ เป็นต้น

3. ภาครัฐควรมีมาตรการจัดการเรื่องราคาผลผลิตให้เหมาะสม ควรมีการจัดการด้านการตลาดรับซื้อผลผลิต และลดการแทรกแซงของพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการจัดหาปัจจัยการผลิตราคาถูกให้เกษตรกร โดยภาครัฐควรให้การส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้เข้มแข็ง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านกลุ่มเกษตรกร

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ควรถ่ายทอดความรู้ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้ความรู้ที่ได้รับนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร และควรติดตามผลหลังจากการถ่ายทอดความรู้ประเมินผลถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว สำหรับเกษตรกรใน

อำเภอบางพลีต้องการความรู้เกี่ยวกับ การเลี้ยงปลาเบญจพันธุ์มากที่สุด รองลงมา การเลี้ยงปลาสลิค ส่วนวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ต้องการมากที่สุด คือ การฝึกอบรม

5. ภาครัฐควรเน้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและยอมรับแนวทางการพัฒนาการเกษตรที่กำหนดไว้ เพราะเป็นการพัฒนาการเกษตรที่สำคัญ และเป็นความอยู่รอดของเกษตรกรสำหรับอำเภอบางพลี ควรเน้นยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญน้อย การสร้างความตระหนักอาจทำได้โดยตัวเกษตรกรเอง ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกัน เป็นต้น

ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่แล้ว ก็ควรเน้นย้ำให้เกษตรกรปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นความอยู่รอดของเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปในอนาคต

1. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในด้านต่างๆ พิจารณาศึกษาถึง ตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนอกจากที่ได้ศึกษามาแล้ว เพื่อนำผลมาจัดทำเป็นหลักสูตรในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร และสามารถนำมาวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาทางการเกษตรต่อไป

2. ควรทำการศึกษาถึงอิทธิพลของความเจริญจากสังคมเมืองที่มีต่อพื้นที่การทำเกษตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงถึงสาเหตุและผลกระทบต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กฐิน ศรีมงคล. 2542. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กมล ฤทธิเหมาะ. 2550. ข้อมูลการเกษตร อำเภอบางพลี 2549/2550. สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

_____. 2550. แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล. สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

กรมการปกครอง. 2549. ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (Online). www.amphoe.com, 15 กันยายน 2550.

กรมธนารักษ์. 2547. แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ (Online). www.treasury.go.th/webprovice/samutprakan/page8.htm, 21 ตุลาคม 2550.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2548. ความรู้เรื่องดิน (Online). http://plantpro.doae.go.th/summary_sumnak/0148/wichakan.htm, 22 เมษายน 2551.

จิรพรรณ กาจนะจิตรรา. 2532. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชนิดา สายะตานันท์. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของเกษตรกรในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2540. ส่งเสริมการเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประพจน์ พรหมสมิฐ. 2550. ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสิทธิ์ ประคองศรี และคณะ. 2546. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์.

พัฒนา สุขประเสริฐ. 2542. การแพร่และการกระจายเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมและ
นิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2549. กระบวนทัศน์ของนักส่งเสริมและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการถ่ายทอดเทคโนโลยี.
กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2537. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2532. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช จำกัด.

วีระชัย เข็มวงษ์. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มยุว
เกษตรกร จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสกศักดิ์ เขยชม. 2544. ความต้องการการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในพื้นที่ตำบล
เชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
ส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549. รายงานสถิติจังหวัดด้านการเกษตรพ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ. 2548. ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ. 2550. ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ. 2548. ยุทธศาสตร์การเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2548 – 2551. (อัดสำเนา)

สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี. 2550. ข้อมูลทางการเกษตร อำเภอบางพลี ปี 2549/2550. อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. มูลค่าสินค้าเกษตรกรรมส่งออก 2549-2550. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Arkin, H. 1974. **Handbook of Sampling for Auditing and Accounting**. New York: McGraw-Hill, Inc.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

เรื่อง ศึกษาการพัฒนาด้านการเกษตรของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
ผู้สัมภาษณ์.....
วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....

คำแนะนำ: โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างหน้าข้อความตามผลสัมภาษณ์และกรอกผลสัมภาษณ์ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านสังคม

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียน	() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() มัธยมศึกษาตอนปลาย
() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	() ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง/อนุปริญญา
()ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี
() อื่นๆ ระบุ.....	

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตามทะเบียนบ้านทั้งหมด.....คน
 จำนวนสมาชิกที่ยังอาศัยอยู่ในบ้านปัจจุบันทั้งหมด.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

4.1 สมาชิกที่อยู่ระหว่างการศึกษา	จำนวน.....คน
4.2 สมาชิกที่ใช้แรงงานในการเกษตร	จำนวน.....คน
4.3 สมาชิกที่เป็นเด็กอ่อน (ก่อนอนุบาล)	จำนวน.....คน
4.4 สมาชิกที่เป็นคนชรา	จำนวน.....คน

5. อาชีพ (ประเมินจากปี 2549)

5.1 อาชีพหลัก คือ

5.2 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ไม่มี	() ทำนา
() ทำไร่ (ระบุ).....	() พืชผัก(ระบุ).....
() ไม้ผลไม้ยืนต้น (ระบุ).....	() ไม้ดอกไม้ประดับ (ระบุ).....
() เลี้ยงสัตว์ (ระบุ).....	() เลี้ยงสัตว์น้ำ (ระบุ).....
() แปรรูป (ระบุ).....	() หัตถกรรม (ระบุ).....
() ค้าขาย(ระบุ).....	() รับจ้าง (ระบุ).....
() อื่นๆ (ระบุ).....	

6. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ไม่เป็นสมาชิก	
() เป็นสมาชิก ได้แก่	
() สหกรณ์การเกษตร	() กลุ่มเกษตรกร
() กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	() กลุ่มยุวเกษตรกร
() ธกส.	() วิสาหกิจชุมชน
() กองทุนหมู่บ้าน	() กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
() อื่นๆ (ระบุ).....	

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ในครัวเรือนของทั้งท่านรวมทั้งหมดประมาณ.....บาท/เดือน (ประเมินปี 2549)

1.1 แหล่งที่มาของรายได้

(1) รายได้จากอาชีพหลัก.....บาท/เดือน

(2) รายได้จากอาชีพรอง.....บาท/เดือน

1.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตรประมาณ.....บาท/เดือน (ประเมินปี 2549)

2. รายจ่ายในครัวเรือนของทั้งท่านรวมทั้งหมดประมาณ.....บาท/เดือน (ประเมินปี 2549)

ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร.....บาท/เดือน

ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร.....บาท/เดือน

3. แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุนในการกู้ยืม

ที่	รายการ	จำนวนเงินที่กู้ (บาท)	ระยะเวลาผ่อนชำระ (เดือน)	ดอกเบี้ย (%)
1	กองทุนหมู่บ้าน			
2	กองทุนฟื้นฟู			
3	ธกส.			
4	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต			
5	สหกรณ์			
6	ธนาคารพาณิชย์			
7	ญาติ/เพื่อนบ้าน			
8	อื่นๆ.....			

เงินที่กู้ยืมมาท่านและครอบครัวนำไปใช้ในกิจกรรมด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () กู้ไปลงทุนประกอบอาชีพ
 () กู้ไปส่งลูกเรียนหนังสือ
 () อื่นๆ.....

4. การถือครองที่ดิน

4.1 กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

- () เป็นของตนเอง () เช่า () อื่นๆ

4.2 ขนาดที่ดิน

- () ต่ำกว่า 5 ไร่ () ขนาด 5 – 10 ไร่ () ขนาด 11 – 20 ไร่
 () ขนาด 21 - 30 ไร่ () มากกว่า 30 ไร่

4.3 ใช้ในทางการเกษตรจำนวน.....ไร่

4.4 ราคาเช่าที่ดินของท่าน ณ.ปัจจุบัน.....บาท/ไร่

5. แรงงาน

จำนวนแรงงานที่ใช้ทั้งหมด.....คน จำแนกเป็น

- แรงงานในครัวเรือน.....คน
- เป็นแรงงานจ้าง.....คน

ตอนที่ 3 ข้อมูลทางกายภาพ

1. สภาพดิน

1.1 สภาพดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตร

() เหมาะสม () ไม่เหมาะสม เพราะ.....

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตร

() ดินเปรี้ยว () ดินเค็ม () หน้าดินตื้น

() ดินลูกรัง () อื่นๆ.....

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับดินที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรกับการผลิตการเกษตร

.....

2. สภาพน้ำที่ใช้เพื่อการผลิตการเกษตร

2.1 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () น้ำฝน
 () แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำ
 () น้ำใต้ดิน เช่น น้ำบาดาล บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำถาวร
 () แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น อ่าง ฝาย น้ำล้น เขื่อน
 () อื่นๆ (ระบุ).....

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตร

- () น้ำกร่อย
 () น้ำเน่าเสีย
 () น้ำไม่เพียงพอสำหรับทำการเกษตร
 () มีสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมปนเปื้อนในแหล่งน้ำ
 () น้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงฤดูฝน
 () อื่นๆ (ระบุ).....

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรกับการผลิตการเกษตร

.....

.....

ตอนที่ 4 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

คำแนะนำ: โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องตามผลการสัมภาษณ์ และกรอกรายละเอียดลงในช่องว่างที่กำหนด

ประเภทอาชีพเกษตรกรรม	ไม่ต้องการ	ต้องการ	ต้องการโดย			เหตุผล
			ฝึก อบรม	ศึกษา ดูงาน	ชมการ สาธิต	
<u>1. การปลูกพืช</u>						
1.1 นาข้าว						
1.2 พืชไร่ (ระบุ).....						
1.3 ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ระบุ).....						
1.4 พืชผัก (ระบุ).....						
1.5 อื่นๆ (ระบุ).....						
<u>2. การเลี้ยงสัตว์</u> (ระบุชนิด).....						
<u>3. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</u>						
3.1 ปลาน้ำจืด (ระบุ).....						
3.2 กุ้ง (ระบุ).....						

ประเภทอาชีพเกษตรกรรม	ไม่ ต้องการ	ต้องการ	ต้องการโดย			เหตุผล
			ฝึก อบรม	ศึกษา ดูงาน	ชมการ สาธิต	
3.3 สัตว์ทะเล (ระบุ).....						
3.4 อื่นๆ (ระบุ).....						
4. การทำเกษตรผสมผสาน (ระบุ).....						
5. การแปรรูปผลผลิตเกษตร						
5.1 การแปรรูปอาหาร (ระบุ).....						
5.2 หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ (ระบุ).....						
6. อื่นๆ (ระบุ).....						

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

คำแนะนำ: โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย

การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย	ระดับความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.1 การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี (GAP)			
1.2 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์			
1.3 การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย และมาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี (GAP)			
1.4 การเฝ้าระวังและตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก			
1.5 การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลา ทำเทียบเรือและเรือประมงให้ได้มาตรฐาน			
1.6 การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน			
1.7 การส่งเสริมผลผลิตสินค้าเกษตร (สัตว์น้ำ ปศุสัตว์ และพืช) ให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย			

2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	ระดับความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2.1 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต			
2.2 การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งหอยปูและปลาแบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี			
2.3 การส่งเสริมการเลี้ยงปูทะเล			
2.3 การส่งเสริมวิธีการเลี้ยงปลาในกระชัง			
2.4 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำโดยปล่อยคืนธรรมชาติ			
2.5 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง			
2.6 การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร			
2.7 การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร			
2.8 การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป			

3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ	ระดับความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
3.1 การทำหรือปรับปรุงประตูกั้นน้ำ สถานีสูบน้ำเพื่อกั้นน้ำ			
3.2 การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด			
3.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน			
3.4 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ			
3.5 การบริการวิเคราะห์ดินและน้ำ			
3.6 การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ			
3.7 ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน			
3.8 การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมโดยใช้หญ้าแฝก			

4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร	ระดับความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
4.1 การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีฟาร์มของเกษตรกร ในกลุ่มผู้ผลิตและวิสาหกิจชุมชน			
4.2 การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ			
4.3 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/ฟาร์มสาธิตจุดเรียนรู้ของเกษตรกรประจำตำบล			
4.4 การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครัวบัญชีอาสา			
4.5 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน			
4.6 การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ			
4.7 ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย			
4.8 จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม			
4.9 การพัฒนาความรู้และทักษะของครัวเรือนเกษตรกร			
4.10 การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน			

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการพัฒนาการเกษตร

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ยุทธศาสตร์จังหวัด

- ด้าน Logistics ขนส่งสินค้ามาอย่างไร, มีแหล่งรวบรวมสินค้าหรือไม่, สินค้าที่ได้ไปที่ไหน, ส่งออกอย่างไร

.....
.....

- มีสนามบินมาตั้งในพื้นที่ที่มีประโยชน์ทางการเกษตรอย่างไร

.....
.....

ปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่รอดของเกษตรกร

- การประดิษฐ์ของใช้

.....
.....

- ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

.....
.....

- พลังงานทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับทางการเกษตร

.....
.....

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....
.....

- เศรษฐกิจพอเพียง

.....
.....

จิตวิญญาณของการเป็นเกษตรกร

- ทำไมยังคงทำการเกษตรอยู่

.....
.....

- ถ้าจะให้การเกษตรยังคงอยู่ได้น่าจะอย่างไร

.....
.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นายอำพล เบญจสานต์

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 11 เดือนมกราคม พ.ศ. 2524

สถานที่เกิด

จังหวัดนราธิวาส

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต(เกษตรศาสตร์)

สาขาสัตวศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช